

การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
ในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

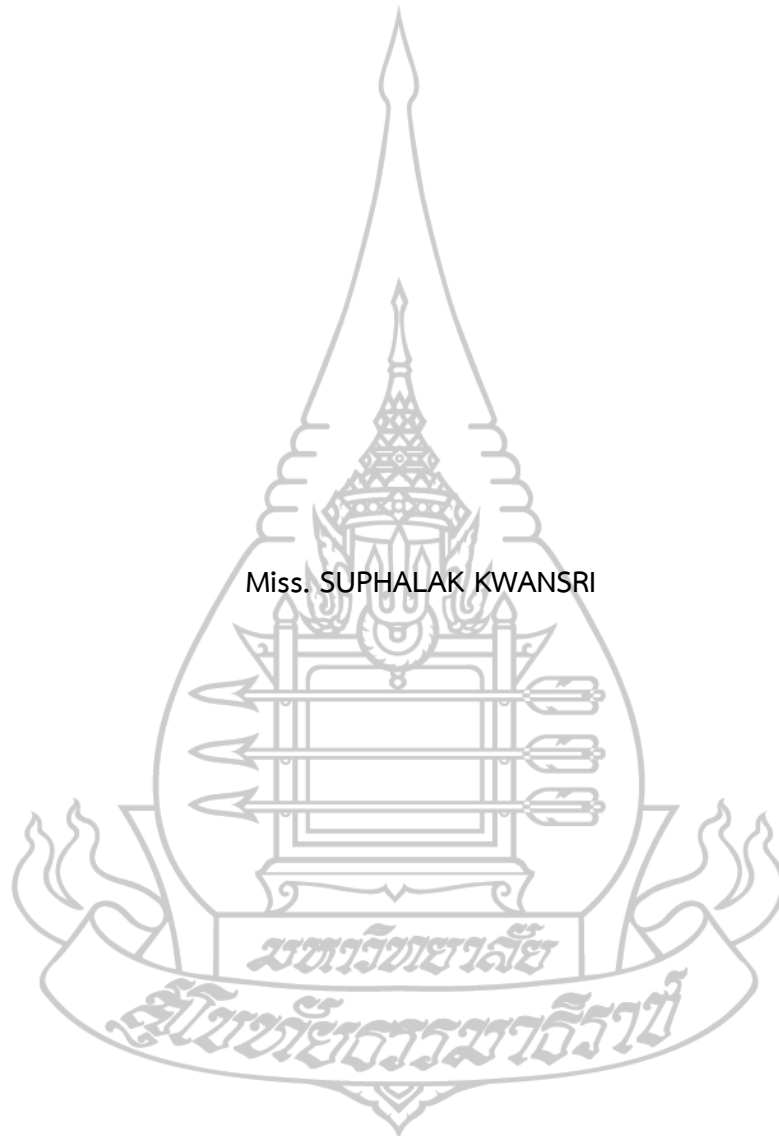
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2566

Extension of Vegetable Production According to the Standard of Good
Agricultural Practices of Farmers in Nueakhlung District, Krabi Province

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร ในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
ชื่อและนามสกุล	นางสาวศุภลักษณ์ ขวัญศรี
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สินินุช ครุฑเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินินุช ครุฑเมือง แสนเสริม)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอ
เหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ผู้วิจัย นางสาวศุภลักษณ์ ขวัญศรี รหัสนักศึกษา 2659001214

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช
ครุฑเมือง แสสนเสริม ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ 2) สภาพการผลิต
ผัก 3) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 4) การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอเหนือคลอง
จังหวัดกระบี่ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2566/2567 จำนวน 138 ราย กำหนดขนาด
กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเนะ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 ราย
โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และมีการวิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 50.95 ปี จบการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.99 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.27 คน ประสบการณ์
ในการผลิตผักเฉลี่ย 13.49 ปี การฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักเฉลี่ย 2.09 ครั้ง จากสำนักงานเกษตรอำเภอ มีต้นทุน
การผลิตผักเฉลี่ย 2,116.71 บาทต่อไร่ มีรายได้จากการผลิตผักเฉลี่ย 5,376.99 บาทต่อไร่ แหล่งเงินทุนที่ใช้ใน
การผลิตผักเป็นของตนเอง 2) เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตผักเฉลี่ย 3.33 ไร่ รอบการผลิตผักเฉลี่ย 1.78 ครั้งต่อปี
จำหน่ายผลผลิตเป็นผักสด และจำหน่ายผลผลิตที่ตลาดในชุมชน 3) เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการ
ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็นแหล่งน้ำต้องสะอาดไม่มีการปนเปื้อนของวัตถุหรือสิ่งที่เป็น
อันตราย และขาดความรู้ในประเด็นการบันทึกข้อมูล เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลการสำรวจและการป้องกัน
การกำจัดศัตรูพืช 4) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก
ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มในการอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 5) เกษตรกรมี
ปัญหาในระดับมาก ด้านวิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม ในประเด็นขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่ และมีข้อเสนอแนะ
ควรเพิ่มวิธีการส่งเสริมด้านความรู้เรื่องการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทาง
การเกษตรที่ดีเพื่อให้ได้การขอรับรองมาตรฐาน และควรจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่

คำสำคัญ การส่งเสริมการผลิต การผลิตผัก การผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

Thesis title: “Extension of Vegetable Production According to the Standard of Good Agricultural Practices of Farmers in Nueakhlung District, Krabi Province”

Researcher: “Miss. SUPHALAK KWANSRI”; ID: “2659001214”;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Assistant Professor Dr. Nareerut Seerasarn;(2) Associate Professor Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study 1) social and economic conditions, 2) vegetable production conditions, 3) knowledge about vegetable production according to the standard of good agricultural practices, 4) extension of vegetable production according to the standard of good agricultural practices, 5) problems and recommendations on the extension of vegetable production according to the standard of good agricultural practices of farmers.

This research was survey research. The population consisted of 138 vegetable production farmers in Nueakhlung district, Krabi province who registered with the Department of Agricultural Extension in the production year of 2023/2024. The sample size of 103 people was determined by using the Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and a simple random sampling method. Data were collected by conducting interviews. Statistics used were frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation, and ranking.

The results indicated the following: 1) Most of the farmers were females, and the average age was 50.95 years and graduated from primary school, the average member in the household of 3.99 people, the average agricultural labor of 2.27 people, the average experience in vegetable production was 13.49 years, and the average vegetable production training was 2.09 times from the district agricultural extension office, the average vegetable production cost of 2,116.71 baht per rai, the average income of 5,376.99 baht per rai, and used their funding source. 2) Most of the farmers had vegetable production average area of 2.42 rai. The average vegetable production cycle of 1.78 times per year. Selling produces such as fresh vegetables at the community market. 3) Most farmers knew good agricultural practices at the highest level on the topic of the water source must be clean and free of contamination from dangerous objects or things and lack of knowledge in data recording issues about recording survey data and preventing pest control. 4) Farmers were encouraged to produce vegetables according to good agricultural practices to group extension in training to provide knowledge on vegetable production according to good agricultural practices. 5) Farmers had problems with group extension methods at a high level. In terms of the issue of lack of field study trips. It is suggested that methods should be added to extend knowledge on the use of agricultural hazardous substances in vegetable production according to good agricultural practices to obtain standard certification. and should organize study visits outside the field.

Keywords : Extension production, Vegetable Production, Vegetable production of Good Agricultural Practices

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารินทร์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ รองศาสตราจารย์ ดร.สินีสุข ครุฑเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ตลอดจนติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างสม่ำเสมอจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จ

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ อย่างดีเยี่ยมจากเกษตรอำเภอเหนือคลอง เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง รวมทั้งเกษตรกร ผู้นำหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่กรุณาสละเวลาร่วมให้ ข้อมูลตอบแบบสัมภาษณ์อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณครอบครัว ที่สนับสนุนและให้กำลังใจเสมอมา จนนำมาสู่วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 25 สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่คอยให้ความช่วยเหลือและผลักดันกันจนสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ และสามารถเป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรได้ คุณค่าและความดีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอบอบแต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

นางสาวศุภลักษณ์ ขวัญศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง (ถ้ามี).....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
บริบทพื้นที่อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่.....	6
สภาพการผลิตผักของเกษตรกร.....	8
มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตผัก.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร.....	17
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	28
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	28
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	31
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	35
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร.....	41

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	47
ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	51
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	59
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
สรุปการวิจัย	70
อภิปรายผล.....	77
ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	90
ก แบบสัมภาษณ์.....	91
ข คำสัมภาษณ์เชิงความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์	107
ประวัติผู้วิจัย.....	109

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามสัดส่วนของแต่ละตำบลที่ทำการศึกษา.....29

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ 36

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ 39

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตฝักของเกษตรกร 42

ตารางที่ 4.4 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 48

ตารางที่ 4.5 สรุประดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี . 51

ตารางที่ 4.6 การส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 52

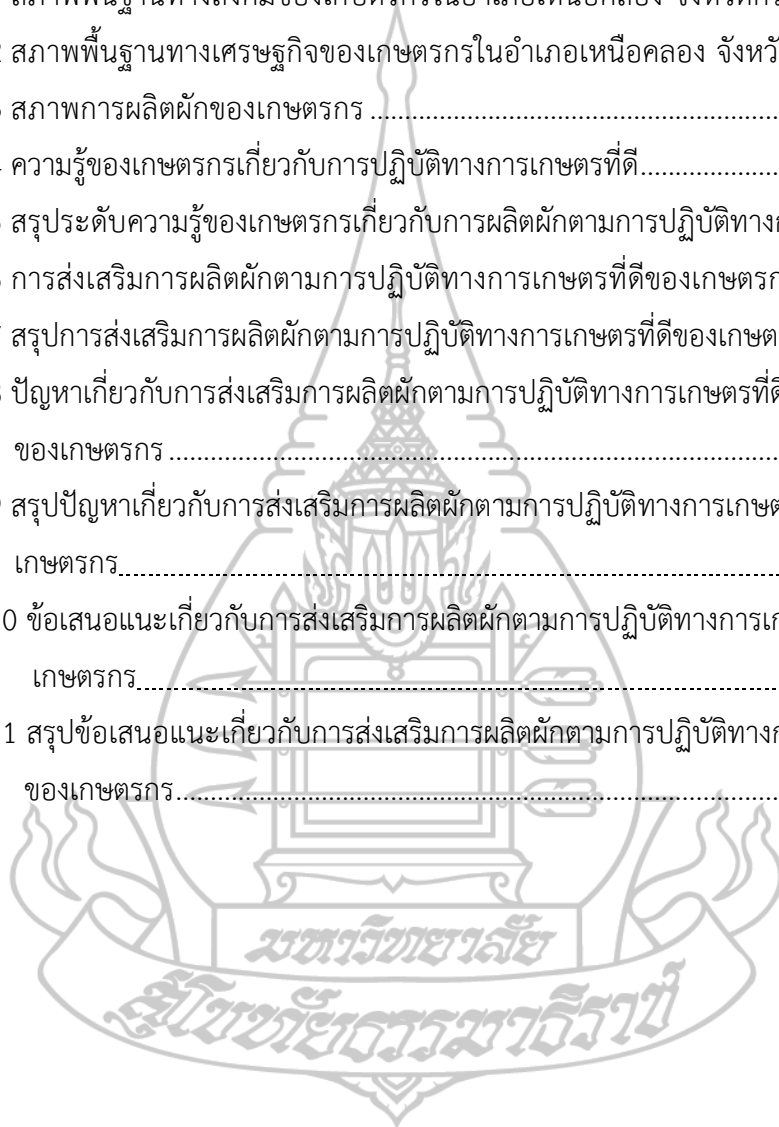
ตารางที่ 4.7 สรุปการส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 58

ตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกร 59

ตารางที่ 4.9 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ
เกษตรกร..... 63

ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ
เกษตรกร..... 63

ตารางที่ 4.11 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
ของเกษตรกร..... 68

สารบัญรูปร่าง

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่อาณาเขตติดต่อของอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่.....	7

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผักเป็นพืชอาหารที่คนไทยรับประทานมาช้านาน เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารและแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ทั้งยังมีสารต้านอนุมูลอิสระ เช่น ฟลาโวนอยด์ เบต้า-แคโรทีน แต่ค่านิยมการบริโภคผักนั้น มักจะเลือกบริโภคผักที่สวยงาม ไม่มีร่องรอยการทำลายของแมลงศัตรูพืช จึงทำให้เกษตรกรผู้ปลูกผักต้องใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดโรคและแมลงชนิด พ่นในปริมาณมาก เพื่อให้ได้ผักที่สวยงามตามความต้องการของตลาด เมื่อผู้ซื้อนำมาบริโภคแล้วอาจได้รับอันตรายจากสารพิษที่ตกค้างอยู่ในผัก ปัจจุบันสถานการณ์การบริโภคอาหาร ให้ความสำคัญกับอาหารเพื่อสุขภาพและอาหารปลอดภัย โดยจะต้องมาจากแหล่งผลิตที่ปลอดภัย มีมาตรฐาน ทำให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจ และหันมาบริโภคผักปลอดภัยมากขึ้น สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติกำหนดให้ ปี 2564 เป็นปีแห่งผักและผลไม้สากล (International Year of Fruit and Vegetable, 2021) เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของผักและผลไม้ สอดคล้องกับการผลักดันให้ผักและผลไม้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างระบบอาหารที่มั่นคงลดภาวะขาดแคลนอาหาร (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

การค้าผักภายในประเทศและระหว่างประเทศ ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยของผลผลิตเป็นสำคัญ ทำให้มีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติของเกษตรกรตั้งแต่เพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว และมีข้อจำกัดการค้าระหว่างประเทศเกี่ยวกับการส่งออกผลผลิตไปสู่ประเทศต่าง ๆ ต้องผ่านมาตรฐานการรับรองที่เป็นสากล ซึ่งประเทศไทยมีสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เป็นศูนย์กลางข้อมูลด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศ โดยกำหนดมาตรฐานสำคัญในการผลิตผัก ได้แก่ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับพืชอาหาร (มกษ.9001-2564) และเกษตรอินทรีย์ (มกษ.9000-2564) เพื่อยกระดับคุณภาพของผลผลิตให้ได้มาตรฐาน ตามความปลอดภัยและความต้องการของผู้บริโภค นำไปสู่การแข่งขันกับเวทีโลกได้ โดยมูลค่าการส่งออกผักและผลิตภัณฑ์ ปี 2564 2565 และ 2566 คือ 28,654 ล้านบาท 30,298 ล้านบาท และ 33,127 ล้านบาท ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐมาเลเซีย และไต้หวัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566)

จังหวัดกระบี่ มีพื้นที่ในการผลิตผัก 4,249 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) โดยอำเภอเหนือคลอง เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดกระบี่ มีพื้นที่ในการผลิตผัก 112 ไร่ มีเกษตรกรผู้ผลิตผัก 138 ราย ผักที่จำหน่ายในตลาดของอำเภอเหนือคลองส่วนใหญ่เป็นผักที่ส่งมาจากตลาดนอกพื้นที่ ได้แก่ ตลาดกลางผักและผลไม้จังหวัดราชบุรี ตลาดกลางผักและผลไม้จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น (สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง, 2566) ซึ่งผู้บริโภคไม่สามารถทราบได้ว่าผลผลิตในตลาดนั้นมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด เนื่องจากไม่มีการแสดงใบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งจังหวัดกระบี่กำหนดประเด็นการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดกระบี่ (พ.ศ. 2566 – 2570) จะพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตร และความมั่นคงปลอดภัยด้านอาหาร ซึ่งกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยส่งเสริมการผลิตและตรวจรับรองสินค้าเกษตรได้ตามระบบมาตรฐานและมีความปลอดภัย (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกระบี่, 2565) ประกอบกับประชาชน สถานประกอบการร้านอาหาร และโรงแรมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ มีความต้องการผักปลอดภัยที่ผ่านการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรเพิ่มมากขึ้น โดยเกษตรกรผู้ผลิตผักในอำเภอเหนือคลองได้รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร 21 ราย และยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอีก 117 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง, 2566) ซึ่งถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกรผู้ผลิตผักทั้งหมด ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถส่งผลผลิตให้กับสถานประกอบการร้านอาหารและโรงแรมได้ เนื่องจากไม่ได้รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญการซื้อขายผลผลิตผัก

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพการผลิตผัก และเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตผักของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตร

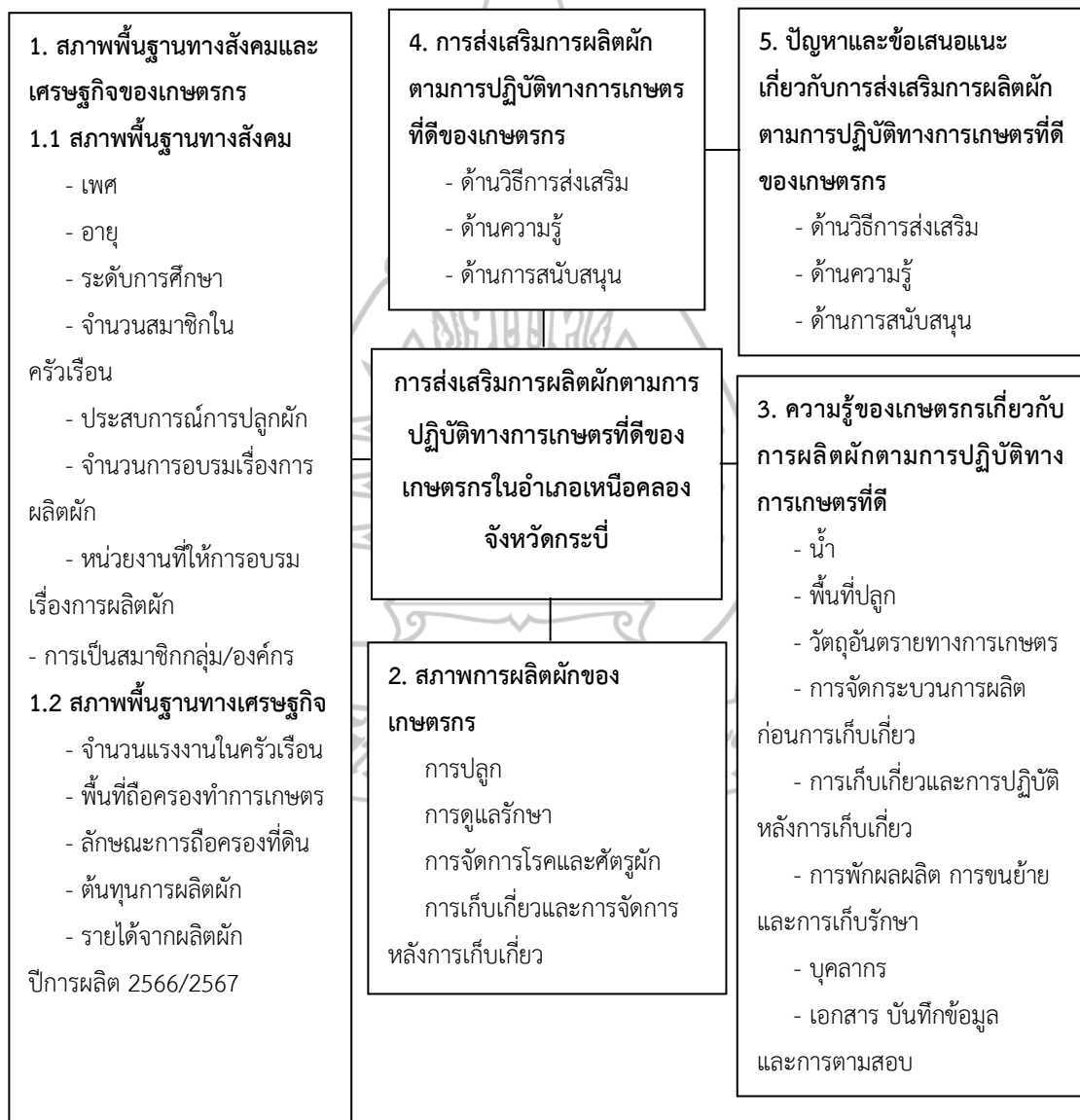
ที่ดี

- 2.4 เพื่อศึกษาการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ กำหนดพื้นที่การวิจัย คือ อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตผักของเกษตรกร ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุมทั้งระยะการเตรียมการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัย ระยะสรุปผล รายงานผลการวิจัย ตั้งแต่เดือนกันยายน 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม 2567 รวมระยะเวลา 11 เดือน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตผักในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2566/2567

5.2 ผัก หมายถึง พืชผักที่เกษตรกรในอำเภอเหนือคลองผลิต หมายรวมถึง ผักฤดูเดียว ผักสองฤดู และผักยืนต้น

5.3 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง กระบวนการผลิตผักตลอดจนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการบริโภค คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของเกษตรกรและผู้บริโภค ซึ่งมีหลักการปฏิบัติ 8 ข้อ ได้แก่ 1) น้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร 4) การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา 7) บุคลากร และ 8) เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ

5.4 การส่งเสริม หมายถึง การทำให้เกษตรกรมีความรู้ เข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้

5.5 การผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การผลิตผักที่ปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตั้งแต่การบริหารจัดการแหล่งน้ำ การจัดการพื้นที่ การวางแผน การผลิต กระบวนการผลิต การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา และมีการจดบันทึกข้อมูลการผลิตผัก

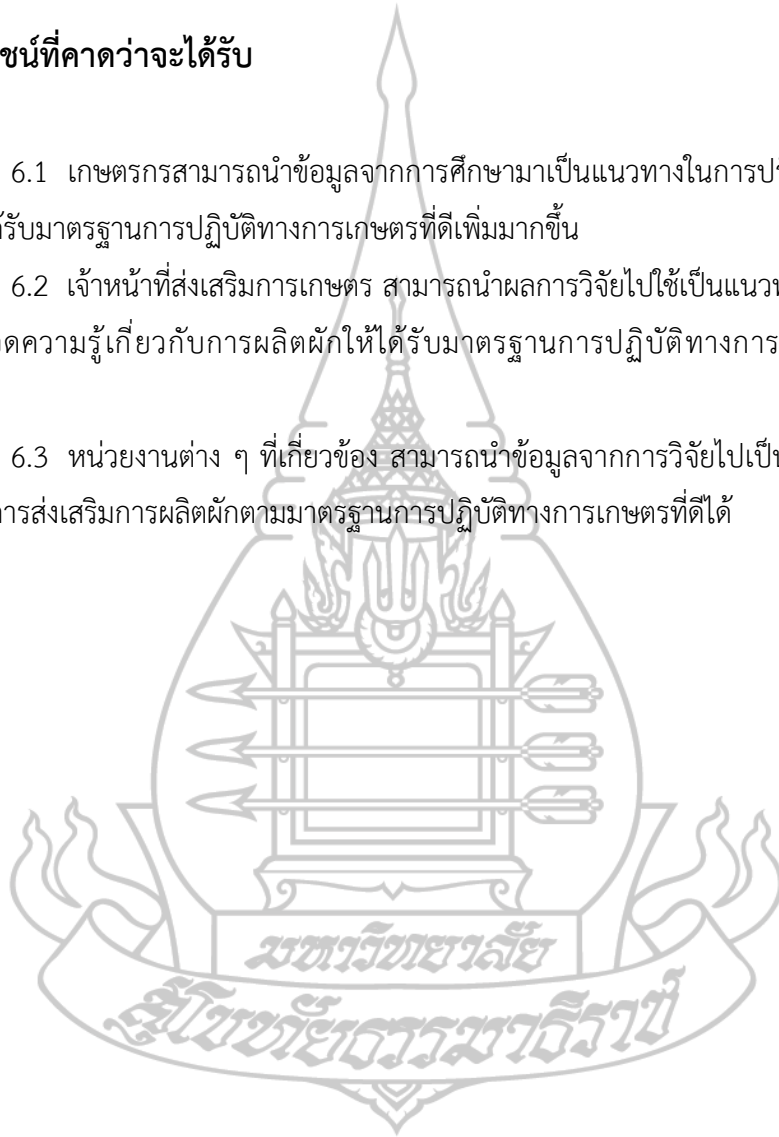
5.6 การส่งเสริมการผลิตผัก หมายถึง การทำให้เกษตรกรสามารถผลิตผักได้ โดยครอบคลุมด้านวิธีการส่งเสริม ทั้งแบบรายบุคคล แบบกลุ่ม และแบบมวลชน ด้านเนื้อหาความรู้ ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ด้านการสนับสนุนต่าง ๆ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกรสามารถนำข้อมูลจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการผลิตผักให้ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้น

6.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักให้ได้รับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้แก่เกษตรกร

6.3 หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปเป็นแนวทางกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยค้นคว้า ศึกษาข้อมูลเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. บริบทพื้นที่อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
2. สภาพการผลิตผักของเกษตรกร
3. มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทพื้นที่อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ได้รวบรวมข้อมูลของอำเภอเหนือคลอง โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลประชากร ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อมูลทางกายภาพ

1.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเหนือคลอง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดกระบี่ มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ตัดผ่านอำเภอเหนือคลอง ระยะทาง 15 กิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วย 8 ตำบล ได้แก่ ตำบลเหนือคลอง ตำบลโคกยาง ตำบลห้วยยูง ตำบลปกาสัย ตำบลคลองขนาน ตำบลตลิ่งชัน ตำบลคลองเขม่าและตำบลเกาะศรีบอยา มีเนื้อที่ทั้งหมด 254,043 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลพรุเดี่ยว อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่
ทิศใต้	ติดต่อกับ ทะเลอันดามัน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลพรุดินนา อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลกระบี่น้อย ตำบลคลองประสะงค์ อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่

ภาพที่ 2.1 แผนที่อาณาเขตติดต่อของอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

1.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเหนือคลอง มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบค่อนข้างสูง ซึ่งอยู่ทางตอนกลางและทิศเหนือของอำเภอ ส่วนที่ราบต่ำบริเวณทิศตะวันตก ทิศตะวันออกและทิศใต้ของอำเภอ

1.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

อำเภอเหนือคลอง ได้รับฝนจากมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนพฤศจิกายนของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,790.30 มิลลิเมตร/ปี อุณหภูมิต่ำสุดในช่วงเดือนธันวาคมเฉลี่ย 15.3 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายนเฉลี่ย 39.0 องศาเซลเซียส

1.2 ข้อมูลด้านประชากร

อำเภอเหนือคลอง มีประชากรทั้งหมด 60,798 คน (ที่ว่าการอำเภอเหนือคลอง, 2566) เป็นเพศชาย จำนวน 30,080 คน คิดเป็นร้อยละ 49.48 ของประชากรทั้งหมด เพศหญิง จำนวน 30,718 คน คิดเป็นร้อยละ 50.52 ของประชากรทั้งหมด ครั้วเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 6,375 ครั้วเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง, 2566)

1.3 ข้อมูลด้านพืชเศรษฐกิจ

อำเภอเหนือคลอง มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 173,250 ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่ปลูกจำนวน 108,116 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 62.4 รองลงมา ยางพารา มีพื้นที่ปลูกจำนวน 64,670 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.3 ไม้ผลเศรษฐกิจ เช่น ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด มีพื้นที่

ปลูกจำนวน 342 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.2 และพืชผัก มีพื้นที่ปลูกจำนวน 112 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.1 (สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง, 2566)

1.4 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.4.1 ทรัพยากรดิน

อำเภอเหนือคลอง มีพื้นที่ทั้งหมด 259,258 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบค่อนข้างสูง มีลักษณะดินเป็นกลุ่มชุดดิน จำนวน 8 ชุดดิน ได้แก่ ชุดดินที่ 5, 6, 7, 13, 17, 25, 32 และ 34 ทรัพยากรดินแบ่งออกเป็นพื้นที่ป่าไม้ ป่าชายเลน พื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่เมือง และพื้นที่แหล่งน้ำ

1.4.2 ทรัพยากรน้ำ

อำเภอเหนือคลองมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ คลองอินทนิลและคลองปกาสัย ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตรของเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ บ่อบาดาล บ่อน้ำตื้น คลองส่งน้ำชลประทาน สระกักเก็บน้ำของหมู่บ้านต่าง ๆ และสระกักเก็บน้ำของเกษตรกร

กล่าวโดยสรุป อำเภอเหนือคลอง เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการผลิตผัก เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของผัก แต่ยังคงมีพื้นที่ผลิตผักน้อย และผักที่มีจำหน่ายในตลาดพื้นที่อำเภอเหนือคลองส่วนใหญ่เป็นผักที่ส่งมาจากตลาดนอกพื้นที่ทั้งจากจังหวัดราชบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถทราบได้ว่าผักนั้นมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด

2. สภาพการผลิตผักของเกษตรกร

สภาพการผลิตผักของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัย ทำให้ความเหมาะสมของพื้นที่ในการผลิตผักแตกต่างกัน ทั้งชนิด วิธีการจัดการ รสชาติ และคุณภาพ อำเภอเหนือคลองเป็นแหล่งผลิตผักที่สำคัญของจังหวัดกระบี่ ซึ่งมีความเหมาะสมเนื่องมาจากองค์ประกอบหลายส่วน ดังนี้

2.1 สถานการณ์การผลิตผักของเกษตรกรอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

เกษตรกรผู้ผลิตผักในอำเภอเหนือคลองมีอยู่ในทุกตำบล มีพื้นที่การผลิต 122 ไร่ สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง ได้นำนโยบายของภาครัฐ เช่น โครงการ 9101 ตามรอยพ่อ ใต้ร่มพระบารมี เพื่อฟื้นฟูอาชีพด้านการเกษตรแก่เกษตรกรผู้ประสบภัยอุทกภัย ปี 2560 ซึ่งในปีนั้นเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอเหนือคลองประสบอุทกภัย ทำให้ผลผลิตผักได้รับความเสียหาย กลุ่มผู้นำเกษตรกรจึงคิดหาวิธีการที่จะทำให้สามารถปลูกผักได้ตลอดทั้งปี จึงเสนอโครงการโรงเรือนผักกางมุ้ง

ขึ้น ทำให้เกษตรกรในอำเภอเหนือคลองได้รับโรงเรือนกางมุ้ง เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตเสียหายในฤดูฝน และช่วยแก้ปัญหาเรื่องโรคและแมลง โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกผักเป็นแปลงใหญ่ผักอำเภอเหนือคลอง นิยมปลูกผักกาด กวางตุ้ง ในโรงเรือนกางมุ้ง และปลูกผักพื้นบ้าน เช่น ผักกูด ยอดมะม่วงหิมพานต์ หน่อข่าป่า เป็นต้น มีสมาชิกจำนวน 46 ราย แปลงใหญ่ผักเหมียงตำบลปกาสัย มีสมาชิกจำนวน 30 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง, 2566) นอกจากนี้ยังมีโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการส่งเสริมการผลิตผักของเกษตรกรให้ได้การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ส่งผลให้มีเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 21 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง, 2566) จากจำนวนเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนปลูกผักปี 2566/2567 จำนวน 138 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) คิดเป็นร้อยละ 15.22 ซึ่งถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนปลูกผักทั้งหมด

2.2 ประเด็นการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดกระบี่ (พ.ศ. 2566 – 2570)

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 พัฒนาขีดความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตร และความมั่นคงปลอดภัยด้านอาหาร กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยส่งเสริมการผลิตและตรวจรับรองสินค้าเกษตรได้ตามระบบมาตรฐานและมีความปลอดภัย (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกระบี่, 2565)

2.3 การผลิตผัก

กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ให้นิยามของพืชผัก หมายถึง พืชที่สามารถนำส่วนต่าง ๆ เช่น ใบ ลำต้น ดอก ผล และราก มาบริโภคได้ ทั้งบริโภคสดและทำให้สุก ซึ่งพืชผักส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นพืชล้มลุก อวบน้ำ อ่อนนุ่ม ไม่แข็ง รสชาติค่อนข้างหวาน และไม่มีพิษต่อร่างกาย มีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 การจำแนกประเภทพืชผัก

- 1) การจำแนกตามหลักพฤกษศาสตร์ แบ่งออกเป็น
 - (1) พืชผักตระกูลกะหล่ำ เช่น กะหล่ำปลี กะหล่ำปม ผักกาดเขียว ผักกาดขาว คื่นช่าย บร็อคโคลี่ กวางตุ้ง เป็นต้น
 - (2) พืชผักตระกูลถั่ว เช่น ถั่วลันเตา ถั่วแขก ถั่วฝักยาว เป็นต้น
 - (3) พืชผักตระกูลแตง เช่น แตงกวา ตำลึง แตงโม บวบ ฟัก แฟง มะระ เป็นต้น
 - (4) พืชผักตระกูลหอม-กระเทียม เช่น กุยช่าย กระเทียม หอมแดง หอมแบ่ง หอมหัวใหญ่ เป็นต้น

(5) พืชผักตระกูลพริก-มะเขือ เช่น พริกหวาน พริกขี้หนู มะเขือเปราะ มะเขือขาว เป็นต้น

2) การจำแนกตามฤดูปลูกของประเทศไทย แบ่งออกเป็น

(1) ฝักฤดูหนาว เช่น กะหล่ำปลี กระเทียม คื่นช่าย เต้าหู้ เหงียง แครอท บร็อคโคลี่ ถั่วลันเตา มันฝรั่ง เป็นต้น

(2) ฝักฤดูร้อน เช่น ข้าวโพดหวาน ฟักทอง มะเขือเทศ พริก มะเขือ ยาว แตงโม แตงกวา เป็นต้น

3) การจำแนกตามหลักโภชนาการ แบ่งออกเป็น

(1) พืชผักคาร์โบไฮเดรตสูง เช่น เผือก มันเทศ มันฝรั่ง ถั่วต่าง ๆ

(2) พืชผักน้ำมันสูง เช่น ถั่วต่าง ๆ

(3) พืชผักที่มีวิตามินเอสูง เช่น แครอท ผักใบเขียว ฟักทอง ถั่วกินผัก และเมล็ดอ่อน มันเทศเนื้อส้มหรือเหลือง

(4) พืชผักที่มีวิตามินซีสูง เช่น ถั่วงอก แตงเทศ พริก มะเขือเทศ ผักตระกูลกะหล่ำและผักกาด

4) การจำแนกตามส่วนที่รับประทาน แบ่งออกเป็น

(1) ราก เช่น แครอท บีท แรดิช มันเทศ ผักกาดหัว เป็นต้น

(2) ลำต้น เช่น กะหล่ำปลม หน่อไม้ฝรั่ง ถั่วฝักยาว เผือก มันฝรั่ง เป็นต้น

(3) ใบ เช่น หอม กระเทียม ผักกะหล่ำ ผักกาดต่าง ๆ คื่นช่าย เต้าหู้ เหงียง ผักบุ้ง เป็นต้น

(4) ดอก เช่น บร็อคโคลี่ กะหล่ำดอก เป็นต้น

(5) ผล เช่น กระเจี๊ยบเขียว ถั่วลันเตา ฟัก มะเขือ แตงกวา บวบ พริก เป็นต้น

5) การจำแนกตามแหล่งอาศัย แบ่งออกเป็น

(1) ชอบความชุ่มชื้นสูง เช่น เผือก ผักบุ้ง บัว วอเตอร์เครส เป็นต้น

(2) ชอบอยู่บนบกและมีน้ำเพียงพอ เช่น ผักทั่วไป

(3) สามารถอยู่บนที่แห้งแล้งหรือขาดน้ำได้นาน เช่น ฟัก แฟง

6) การจำแนกตามวงจรชีวิต แบ่งออกเป็น

(1) พืชผักฤดูเดียว (annuals) เป็นผักที่มีอายุสั้น ๆ มีวงจรชีวิตภายในปีเดียวหรือฤดูปลูกเดียว เช่น แตงกวา มะเขือเทศ ผักกาดหอม เต้าหู้ เหงียง ฟักทอง เป็นต้น

(2) พืชผัก 2 ฤดู (biennials) เป็นผักที่มีวงจรชีวิตอยู่ภายใน 2 ปี หรือ 2 ฤดูปลูก ซึ่งเป็นลักษณะของพืชเมืองหนาว ที่ต้องใช้ความเย็นในการทำลายการพักตัว เช่น หอม กระเทียม กะหล่ำดอก กะหล่ำดาว กะหล่ำปลี ยี่หระ หน่อไม้ฝรั่ง หัวผักกาด ขึ้นฉ่าย เป็นต้น

(3) พืชผักยืนต้น (perennials) เป็นผักที่มีวงจรชีวิตมากกว่า 2 ฤดูปลูก เช่น มะเขือ กระเทียม มะรุม หน่อไม้ฝรั่ง มันเทศ มันฝรั่ง เผือก ผักเหลียง ชะอม ข่า เป็นต้น (วิจิตร วังโน และคณะ, 2537)

2.3.2 รูปแบบการผลิตผัก

วัฒนา เสถียรสวัสดิ์ (2523) จำแนกรูปแบบของการผลิตผัก ออกเป็น 5 รูปแบบ ดังนี้

1) การผลิตผักสวนครัวหรือสวนผักหลังบ้าน (home gardening) เป็นการทำสวนผักเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อมีผักไว้ใช้รับประทานในครอบครัว เป็นการประหยัดรายจ่าย นอกจากนั้นอาจมีเหลือแจกจ่ายเพื่อนบ้าน หรือขายเป็นรายได้เสริม

2) การผลิตผักเพื่อส่งตลาดท้องถิ่น (market gardening) เป็นการผลิตผักต่าง ๆ เป็นอาชีพเพื่อส่งตลาดในท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นการผลิตผักที่สามารถที่ผลิตได้ทุกฤดูกาล

3) การผลิตผักเพื่อส่งตลาดใหญ่ (truck gardening) เป็นการผลิตผักแบบอาชีพสำหรับส่งตลาดไกล ๆ ซึ่งรูปแบบนี้มักจะมุ่งผลิตผักเฉพาะชนิด (specialized gardening) เช่น ผลิตผักกาดอย่างเดียว หรือผลิตพริกอย่างเดียว และชนิดผักที่ผลิตมักจะผลิตตามความเหมาะสมของสภาพอากาศเป็นหลัก โดยผักที่ผลิตขึ้นส่วนใหญ่จะถูกส่งผ่านตลาดกลางในกรุงเทพมหานครก่อน เช่น ตลาดไท ตลาดปากคลองตลาด ตลาดท่าเตียน ตลาดมหานาค จากนั้นจะถูกส่งกลับไปจำหน่ายตามจังหวัดต่าง ๆ อีกทอดหนึ่ง เช่น การผลิตผักกาดหัว ถั่วเขียว พริก ที่อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี การปลูกกะหล่ำปลี ที่อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ และการปลูกหอมฝรั่ง กระเทียม ในเขตชลประทานในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง

4) การผลิตผักเพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร (vegetable production for processing) เป็นการผลิตผักที่ต้องทำตามสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างโรงงานกับเกษตรกร ซึ่งแปลงผลิตผักมักอยู่ใกล้กับที่ตั้งโรงงาน หรือในขอบเขตที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของโรงงานเข้าไปติดต่อแนะนำส่งเสริมได้สะดวก ทั้งในด้านชนิดผัก ปริมาณและคุณภาพของผัก โดยผักที่ส่งโรงงานอาจเป็นผักที่นำไปทำอาหารกระป๋อง (canning vegetable) ผักที่นำไปทำอาหารแห้ง (dehydrate vegetable) ผักที่นำไปแช่เย็น (frozen vegetable) หรือผักที่นำไปทำน้ำคั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของโรงงาน

5) การผลิตผักด้วยวิธีควบคุมสภาพแวดล้อม (vegetable forcing) เป็นการผลิตผักนอกฤดูกาล หรือเมื่อสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เช่น อากาศร้อนจัด ฝนตกหนัก

เกินไป เช่น การผลิตผักในโรงเรือน การผลิตผักไฮโดรโปนิกส์ ซึ่งเป็นการผลิตผักโดยใช้สารละลายธาตุอาหารพืชแทนการใช้ดิน

6) การผลิตผักเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ (vegetable growing for seed production) เป็นการผลิตผักที่ใช้เวลานาน ใช้วิธีดูแลรักษาดีมาก และเสียมากกว่าการผลิตผักเพื่อขายสด เช่น ผักกาดหัว การผลิตขายสดจะใช้เวลา 45-60 วัน แต่การผลิตเมล็ดพันธุ์จะต้องใช้เวลา 120-150 วัน และในบางครั้งเมล็ดอาจจะติดไม่ดี เนื่องจากสภาพอากาศร้อนจัดในระยะที่ดอกกำลังผสมเกสร หรือมีแมลงผสมเกสรไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ผักบางชนิดจะต้องมีการทำลายการพักตัวด้วยอากาศเย็นเป็นเวลานานเพียงพอ และยังต้องมีการป้องกันการงอกในระหว่างการเก็บรักษา

2.3.3 การปลูกผักและดูแลรักษา

การปลูกผักจะต้องคำนึงถึง การเลือกเมล็ดพันธุ์ การปลูก การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและทำให้ผักมีคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) เมล็ดพันธุ์ผัก มีหลักการเลือก ดังนี้
 - (1) ตรงตามพันธุ์ที่ต้องการ
 - (2) เหมาะกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ปลูก เช่น ผลิตฤดูร้อน ต้องใช้พันธุ์ที่ทนร้อน เป็นต้น
 - (3) เมล็ดพันธุ์ควรมีอัตราความงอกสูง ไม่หมดอายุ
 - (4) เลือกซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้
- 2) การเพาะเมล็ด การเพาะเมล็ดพันธุ์ผัก มี 2 วิธี ได้แก่ การเพาะในแปลงเพาะ และการเพาะกล้าในภาชนะ
- 3) การเตรียมแปลงปลูก ก่อนการปลูกผักต้องปรับปรุงดินก่อนปลูก โดยไถพรวนดินตากแดดประมาณ 7-10 วัน ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก ปรับผิวหน้าดินให้เรียบสม่ำเสมอ
- 4) การปลูก เกษตรกรนิยมใช้วิธีปลูกผักกินใบลงแปลงโดยตรง และย้ายกล้าปลูกในช่วงเช้าหรือเย็นที่แดดไม่ร้อนและรดน้ำตามทันที
- 5) การให้ปุ๋ย จะให้ปุ๋ยรองพื้นในช่วงเตรียมดินหรือรองกันหลุม และให้ปุ๋ยบำรุง อาจเป็นปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยชีวภาพ โดยครั้งแรกควรใส่เมื่อต้นกล้าตั้งตัวได้แล้ว และใส่อีกครั้งหลังจากใส่ครั้งแรกประมาณ 2-3 สัปดาห์ ไม่ควรใส่ปุ๋ยชิดต้นผัก เนื่องจากต้นผักอาจตายได้ เมื่อให้ปุ๋ยแล้วต้องรดน้ำตามทุกครั้ง
- 6) การให้น้ำ พืชผักส่วนใหญ่เป็นพืชชอบน้ำ จึงต้องการน้ำอย่างสม่ำเสมอเพียงพอและไม่ชอบน้ำขัง ซึ่งควรรดน้ำ เข้า-เย็น ไม่ควรรดน้ำตอนแดดจัด รดให้ชุ่มแต่ไม่แฉะและไม่มีน้ำขัง เพราะอาจก่อให้เกิดการระบาดของโรคพืชได้

2.3.3 การจัดการศัตรูพืชผัก เกษตรกรควรเลือกวิธีการป้องกันศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน ได้แก่

- 1) การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีกล เช่น กับดักกาวเหนียว กับดักแสงไฟ พลาสติกสีเทา-เงิน โรงเรือนมุ้งตาข่ายไนลอน
- 2) การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยอาศัยศัตรูธรรมชาติ เช่น เชื้อแบคทีเรีย บาซิลลัส ทูริงเยนซิส (*Bacillus thuringiensis* spp.) เชื้อ Nucleopolyhedrosis Virus: NPV เชื้อรา ไตรโคเดอร์มา ไล่เดือนฝอย แมลงตัวห้ำ แมลงตัวเบียน
- 3) การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารสกัดจากพืช เช่น การใช้สารสกัดสะเดา
- 4) การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมี ซึ่งการใช้สารเคมีจะพิจารณาจากความเหมาะสมของสารเคมีกับศัตรูพืชชนิดนั้น สารเคมีนั้นสลายตัวได้เร็ว ใช้ในอัตราที่เหมาะสมตามคำแนะนำ และเว้นระยะการเก็บเกี่ยวผลผลิตตามคำแนะนำ เพื่อไม่ให้มีสารพิษตกค้างในผัก

2.3.4 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

- 1) การเก็บเกี่ยวผลผลิต ขึ้นอยู่กับความสุกแก่ ซึ่งแตกต่างกันตามชนิดและพันธุ์ของผัก ควรเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม เก็บเกี่ยวให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด
- 2) การล้างผลผลิตด้วยน้ำที่สะอาดและไหลเวียน เพื่อเอาส่วนของดินที่ติดมากับรากออก และทำให้ผักอยู่ในสภาพสดและขึ้น แต่ผักบางชนิดไม่จำเป็นต้องล้าง เช่น พืชตระกูลกะหล่ำ ผักกาด ผักสลัด
- 3) การตัดแต่ง มักตัดแต่งแยกส่วนที่ไม่ดีหรือเน่าเสียออก เป็นขั้นตอนตรวจสอบคุณภาพก่อนการบรรจุ และช่วยลดการเสียหายจากส่วนที่เน่าเสียเดิมก่อนการขนส่งในกรณีขนส่งทางไกล
- 4) การคัดเกรด ผักทุกชนิดควรมีการคัดเกรด เพื่อราคาที่สูงกว่าผักที่เกรดรองลงมา จะช่วยให้ผู้บริโภคเลือกซื้อตามเกรดต่าง ๆ การแบ่งเกรดขึ้นอยู่กับลักษณะ ขนาด และคุณภาพ เช่น สี รูปร่าง ความสม่ำเสมอ ความสุกแก่
- 5) การบรรจุ นิยมใช้ถุงพลาสติก ตะกร้าหรือเข่ง เนื่องจากสะดวก หาง่าย สามารถบรรจุได้ในปริมาณมาก
- 6) การขนย้ายและการเก็บรักษา ผลผลิตผักสดควรขนย้ายและเก็บรักษาด้วยความเหมาะสม และถูกต้อง เพื่อรักษาคุณภาพไว้ให้นานที่สุด ควรขนย้ายด้วยความระมัดระวัง ให้เกิดรอยขีดหรือฉีกขาดน้อยที่สุด

กล่าวโดยสรุป การผลิตผักของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลองมีทั้งการผลิตผักฤดูเดียว เช่น ผักกาดขาว คะน้า กวางตุ้ง แดงกวาง เป็นต้น ผักสองฤดู เช่น กะหล่ำปลี หอมฝรั่ง เป็นต้นและผักยืนต้น เช่น ชะอม ผักเหลียง เป็นต้น ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์เกษตรกรต่อไป

3. มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตผัก

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2565) ได้ให้ขอบข่ายของมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (มกษ. 9001-2564) ไว้ว่า เป็นมาตรฐานที่ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืชเพื่อใช้เป็นอาหาร เช่น พืชผัก ไม้ผล พืชไร่ พืชเครื่องเทศ พืชสมุนไพร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะสมในการบริโภค รวมทั้งคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน มีข้อกำหนดทั้งหมด 8 ข้อ ดังนี้

3.1 น้ำ

- 1) น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตรายต่อผลผลิต
- 2) ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่น ๆ เช่น แหล่งชุมชน สถานที่ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตราย
- 3) น้ำที่ใช้สำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่สัมผัสกับผักและผลไม้บริโภคสด ไม่ควรมีเชื้อจุลินทรีย์ปนเปื้อนในระดับที่ไม่ปลอดภัยในการบริโภค
- 4) มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของพืชและความชื้นของดิน เพื่อลดการสูญเสียน้ำ
- 5) มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่าง ๆ
- 6) น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า

3.2 พื้นที่ปลูก

- 1) พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตรายต่อผลผลิตซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค
- 2) กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่ามีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้

- 3) พื้นที่ปลูกใหม่ต้องไม่เป็นพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความลาดชัน และสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 4) ปลูกพืชให้เหมาะสมกับชนิดของดิน และดูแลรักษาพื้นที่เพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน
- 5) จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี

3.3 วัตถุอันตรายทางการเกษตร

- 1) หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องใช้ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร
- 2) ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือสารเคมีอื่นมากกว่าสองชนิดผสมกัน เว้นแต่เป็นคำแนะนำของหน่วยงานราชการที่มีข้อมูลทางวิชาการรับรองเป็นที่ยอมรับ
- 3) ใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร
- 4) จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรและสารเคมีต่าง ๆ เป็นสัดส่วน เก็บในที่มิดชิด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีสู่ผลิตภัณฑ์และไม่เกิดอันตรายต่อตัวบุคคล
- 5) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ในการใช้และการป้องกันตนเองจากวัตถุอันตรายทางการเกษตร

3.4 การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

- 1) จัดทำบัญชีรายชื่อและบันทึกข้อมูลปัจจัยการผลิต แหล่งที่มา รายละเอียดเฉพาะของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น เมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ ปุ๋ย ธาตุอาหารเสริม วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ พร้อมระบุปริมาณ วันเดือนปีที่ซื้อ
- 2) หากเกษตรกรทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ปุ๋ยอินทรีย์จะต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ และบันทึกข้อมูลการใช้ปุ๋ยอินทรีย์
- 3) จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย และง่ายต่อการนำไปใช้งาน
- 4) แยกของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้หรือไม่เกี่ยวข้องในการผลิตให้ชัดเจน ระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจน และมีการลดของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต เช่น การนำไปใช้ซ้ำ รีไซเคิล หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น

3.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- 1) ต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเหมาะสม ผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาดหรือคู่ค้า

- 2) การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค
- 3) ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว ให้มีการป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและไม่วางผลผลิตสัมผัสกับพื้นโดยตรง
- 4) แยกผลผลิตที่ด้อยคุณภาพกับผลผลิตที่มีคุณภาพและตรวจสอบการคละปนของผลผลิตด้อยคุณภาพ
- 5) อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง ต้องทำจากวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน

3.6 การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา

- 1) ใช้วัสดุรองพื้นหรือภาชนะบรรจุผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดินและสิ่งสกปรกต่าง ๆ จากพื้นดิน
- 2) ไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ปุ๋ย หรือสารปรับปรุงบำรุงดินในการขนย้ายผลผลิต เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค
- 3) จัดวางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วในบริเวณพักผลผลิตอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันความเสียหายหรือตำหนิที่จะเกิดกับผลผลิต
- 4) ให้ขนส่งผลผลิตด้วยความระมัดระวังและขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว

3.7 บุคลากร

- 1) เจ้าของฟาร์มหรือผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้หรือผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 2) หากผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วยต้องรายงานให้หัวหน้างานทราบ เพื่อตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต
- 3) ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 4) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น น้ำดื่ม ที่พักระหว่างปฏิบัติงานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน

3.8 เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ

- 1) บันทึกข้อมูลและรวบรวมเอกสารหลักฐานให้ครบถ้วนสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้น ๆ และลงชื่อผู้ปฏิบัติงาน
- 2) มีการจัดเก็บเอกสารและบันทึกข้อมูลเป็นหมวดหมู่

3) เก็บรักษำบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารที่สำคัญ อย่างน้อย 2 ปี ติดต่อกัน

4) ต้องบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผล หรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย รวมทั้ง ปริมาณที่จำหน่าย

กล่าวโดยสรุป มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีข้อกำหนดทั้งหมด 8 ข้อ ได้แก่ 1) น้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุประสงค์ทางการเกษตร 4) การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลิตผล การขนย้าย และการเก็บรักษา 7) บุคลากร 8) เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ โดยข้อมูลข้างต้นนำมาใช้ในการกำหนดแบบ สัมภาษณ์ ในตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

การทบทวนวรรณกรรมประเด็นแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริม การเกษตร รายละเอียดดังนี้

4.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2524) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นกระบวนการในการให้การศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน รวมถึงการให้บริการแก่เกษตรกรและ ครอบครัว โดยบุคคลเป้าหมายสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุผลของการกินดีอยู่ดี และ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาประชาชนในชุมชน

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการให้การศึกษาเพื่อให้เกษตรกรบุคคลเป้าหมายมีพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เช่น มีความรู้ มากขึ้น มีทักษะในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่ดีขึ้นและพัฒนาครอบครัวให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ขึ้น

พัฒนา สุขประเสริฐ (2557, น.34) ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า เป็นการให้ศาสตร์และศิลป์ในการพัฒนาด้านการเกษตรและสิ่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรและ ครอบครัวได้มีปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ มีความสามารถในการพัฒนา คุณภาพชีวิตด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่อง จนทำให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในขณะที่ชุมชนและ

สังคมก็มีความมั่นคงในด้านอาหาร รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศก็อยู่ในภาวะที่สมดุล และก็เป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนต่อการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การเผยแพร่ความรู้ให้กับเกษตรกร โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อให้เกษตรกรนำไปปรับปรุง ปฏิบัติ แก้ไขปัญหาของตนเอง จนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้ครอบครัวอยู่ดีกินดีและมีคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

4.2 วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร

- 1) เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้เกษตรกรมีความสามารถในการผลิตทางการเกษตร เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน และทำเป็นอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาที่สมบูรณ์แบบ โดยจัดให้มีการร่วมมือและประสานกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเกื้อกูลกันในการพัฒนาการผลิตและรายได้
- 3) เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้เข้าใจในสภาวะต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง รู้จักปัญหา ความต้องการที่แท้จริงอันจะส่งผลให้มีการพัฒนาการผลิตได้ตรงตามความต้องการ
- 4) เพื่อสร้างบรรยากาศให้เกษตรกรมีโอกาสในการพัฒนาปัญญา เพื่อความรอบรู้ ความสามารถ เพื่อรู้จักสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม
- 5) เพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกรมีโลกทัศน์ทางการเกษตรที่กว้างขึ้น
- 6) เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นอยู่ มีอิสระในอาชีพ พึ่งตนเอง มีความรัก ต่อถิ่นที่อยู่และประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมการเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรมีความสามารถในการทำการเกษตร เข้าถึงหน่วยงานของรัฐและเอกชน เข้าใจสภาวะต่าง ๆ พัฒนาตนเองและสมาชิกในครอบครัวให้สามารถพึ่งตนเองได้และมีความภาคภูมิใจในการทำเกษตร

4.3 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2565, น.4-41) กล่าวว่า ขนาดของบุคคลเป้าหมายมีผลต่อการเลือกใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตร เพื่อมุ่งให้เกษตรกรสามารถสร้างความสนใจ ความรู้ นำไปสู่ การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

4.3.1 วิธีการส่งเสริมโดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ (Number of Target Population Oriented) แบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่

- 1) **วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (Individual Method)** เป็นการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล ซึ่งเกษตรกรจะมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ทำให้เกิดความสนใจและเชื่อมั่น เรียนรู้ได้รวดเร็ว วิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลมีหลายวิธี ได้แก่

(1) การเยี่ยมไร่ นา และบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home Visit) เป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไปรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงไร่ นา ทำให้สร้างความคุ้นเคย ความเป็นกันเองให้แก่เกษตรกรเป็นอย่างดี ถือเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเกษตรมาก แต่มีข้อเสียคือ ใช้เวลามากและไม่สามารถไปเยี่ยมเยียนเกษตรกร ทุกครัวเรือนได้อย่างทั่วถึง

(2) เกษตรกรมาติดต่อที่สำนักงาน (Office calls) เกษตรกรมาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สำนักงาน อาจเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไขหรือขอรับการช่วยเหลือ

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone calls) การติดต่อทางโทรศัพท์จะทำให้เกษตรกรได้รับการช่วยเหลือได้รวดเร็ว และลดเวลาและระยะทางในการติดต่อระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกร

(4) การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว (Personal letter) เป็นการเขียนจดหมายถึงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมและเกษตรกร เมื่อเกษตรกรมีปัญหาหรือต้องการคำตอบจะส่งจดหมายถึงเจ้าหน้าที่ส่งเสริม จากนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะตอบหรือแจ้งข่าวสารกลับให้เกษตรกรทางจดหมาย

(5) การติดต่อกันอย่างไม่เป็นทางการ (Informal contact) เช่น การพบกันของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมกับเกษตรกรในตลาดนัด งานเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งงานเหล่านี้มีผู้คนมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ควรหาโอกาสทำความคุ้นเคยกับชาวบ้าน ศึกษาปัญหาและความต้องการของเขา เพื่อแจ้งข่าวสารให้เกษตรกรทราบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม (Group Method) มีหลายวิธี ได้แก่

(1) การประชุมกลุ่มย่อย (Group meeting) เป็นวิธีการที่ใช้ในสมัยก่อน ซึ่งผู้เข้าประชุมจะได้ปรึกษาหารือ ปรับตัวเองให้เข้ากับกลุ่ม มีความรู้สึกร่วมกัน นำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน

(2) การฝึกอบรม (Training) เป็นการให้ความรู้อย่างเฉพาะเจาะจง เน้นเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถที่จำเป็นให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งเป็นกระบวนการ 2 ทาง (a two-way process) ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้การเรียนรู้เกิดผลตามเป้าหมาย

(3) การสาธิต (Demonstration) เป็นวิธีที่ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนได้รู้ ได้ฟัง และรู้วิธีการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนนำไปสู่การพัฒนาทักษะ (skill) ของผู้รับการส่งเสริม การสาธิตแบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1) การสาธิตวิธี และ 2) การสาธิตผล

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field trip of study Tour) เป็นการเพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการศึกษาดูงานทำให้เกษตรกรเห็นผลงานที่สำเร็จแล้วของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้ผู้ศึกษาดูงานยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass method) เป็นวิธีการส่งเสริมที่ใช้กับคนจำนวนมาก ได้แก่

(1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (Printed Matter) สามารถเผยแพร่ได้ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) เอกสารสรุปผลการวิจัยค้นคว้า 2) เอกสารเผยแพร่ที่ผู้เชี่ยวชาญการส่งเสริมเป็นผู้เขียน และ 3) เอกสารเผยแพร่แก่ผู้รับการส่งเสริมเฉพาะการผลิต

(2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (Posters) เป็นกระดาษแข็งที่มีข้อความสั้น กระทัดรัด มีภาพประกอบ สีสดใสสวยงาม

(3) หนังสือพิมพ์ (Newspapers) เป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกเป็นรายวัน นักส่งเสริมจะเขียนข่าวให้อ่านง่าย ต้องใช้ประโยคสั้น ๆ ข้อความแต่ละวรรคไม่ยาวเกินไป มีความชัดเจนแน่นอน ไม่คลุมเครือหรือหาหลักฐานไม่ได้

(4) วิทยุ (Radio) เป็นวิธีการที่ส่งข่าวไปได้ไกล และกว้างขวาง เข้าถึงบุคคลทุกระดับ เนื่องจากผู้ฟังมีความรู้สึกที่ผู้อ่านข่าวกำลังคุยให้เขาทราบ

(5) โทรทัศน์ (Television) เป็นวิธีการส่งเสริมที่สามารถจัดแสดงสาธิต และใช้สื่ออุปกรณ์ เช่น กราฟ แผนภูมิ รูปภาพ รวมเข้ามานำเสนอได้

(6) ภาพยนตร์ (Motion pictures) เป็นการฉายภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะส่งเสริมแทรกให้ผู้รับสารได้ชมเชิงสารคดี หรือเรื่องน่ารู้ จะกระตุ้นความสนใจของผู้รับสารได้

(7) การจัดนิทรรศการ (Exhibition of Exposition) เป็นการส่งเสริมที่เนื้อหาอยู่ได้นาน และประชาชนสามารถหมุนเวียนดูได้โดยไม่จำกัดเวลา และจำนวน

กล่าวโดยสรุป วิธีการส่งเสริมการเกษตร แบ่งออกเป็น 3 วิธี ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน แต่ละวิธีการส่งเสริมจะมีความแตกต่างกันของจำนวนบุคคลเป้าหมาย สื่อที่ใช้ งบประมาณ เวลา และผลลัพธ์ของการส่งเสริม โดยข้อมูลข้างต้นนำมาใช้ในการกำหนดแบบสัมภาระณ์ ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิตผัก ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

5.1.1 เพศ

นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) ศึกษาเรื่อง การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.6 เป็นเพศหญิง ใกล้เคียงกับ อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562, น.37) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.3 เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.44) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอผาขาว จังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.0 เป็นเพศหญิง และสอดคล้องกับ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.2 เป็นเพศหญิง

5.1.2 อายุ

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562, น.37) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 55.38 ปี แตกต่างกับ นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.12 ปี แตกต่างกับ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.63 ปี ใกล้เคียงกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.51 ปี

5.1.3 ระดับการศึกษา

อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562, น.37) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างกับ นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งแตกต่างกับ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.77 คน สอดคล้องกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.45 คน ซึ่งแตกต่างกับ นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.43) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.08 คน

5.1.5 จำนวนแรงงานภาคการเกษตร

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 3.46 คน สอดคล้องกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.48) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 3.31 ซึ่งแตกต่างกับ นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.45) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 2.53 คน

5.1.6 ประสบการณ์ในการผลิตผัก

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 6.11 ปี สอดคล้องกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.49) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 6.49 ปี ซึ่งแตกต่างกับ ศรัณยา ปัญญาเย็น (2563, น.131) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการส่งเสริมปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 17 ปี แตกต่างกับ โกสินทร์ แสงสงค์ (2558, น.52) ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรจังหวัดสระบุรี พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 3.24 ปี

5.1.7 จำนวนการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผัก

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักเฉลี่ย 1.51 ครั้ง สอดคล้องกับ ศรัณยา ปัญญาเย็น (2563, น.131) พบว่า เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเกษตรปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ย 1 ครั้ง

5.1.8 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร

ปริญญา ลำคำ (2564, น.46) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 21.5 เป็นกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

5.1.9 พื้นที่ถือครองทำการเกษตร

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.88) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 18.31 ไร่

5.1.10 ลักษณะการถือครองที่ดิน

อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.43) ศึกษาเรื่อง การใช้เทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรถือครองที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 19.22 ไร่

5.1.11 ต้นทุนการผลิตผัก

ธิดารัตน์ สุขชู (2564, น.67) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตผักเฉลี่ย 19,982.57 บาท/ไร่/ปี

5.1.12 รายได้จากการผลิตผัก

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตผักเฉลี่ย 16,338.81 บาท สอดคล้องกับ นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.43) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตผักเฉลี่ย 18,176.11 บาท ซึ่งแตกต่างกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.49) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตผักเฉลี่ย 34,398.88 บาท

5.1.13 แหล่งเงินทุน

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.47) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.2 มีแหล่งเงินทุนของตนเอง สอดคล้องกับ นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.48) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.5 มีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักปลอดภัยเป็นของตนเอง ซึ่งแตกต่างกับ ดุษฎี พรหมทัต (2558, น.25) ศึกษาเรื่อง การประเมินพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

5.2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร

5.2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร

5.2.1 พื้นที่ผลิตผัก

นาวินทร์ แก้วดวง (2558, น.46) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัยเฉลี่ย 1.40 ไร่ แตกต่างกับ โกสินทร์ แสงสว่างค์ (2558, น.66) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ย 3.09 ไร่ แตกต่างกับ จำเลียง หมื่นวัน (2556, น.53) ศึกษาเรื่อง การยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัดปทุมธานี พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ย 5.84 ไร่

5.2.2 ชนิดผักที่ผลิต

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.50) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 17.9 ผลิตโหระพา ร้อยละ 16.2 ผลิตกะเพรา ร้อยละ 14.5 ผลิตผักชี ร้อยละ 10.0 ผลิตกวางตุ้งและบั้งจิ้น

ร้อยละ 9.1 ผลิตผักสลัด ร้อยละ 7.4 ผลิตคะน้า ร้อยละ 4.6 ผลิตชะอม ร้อยละ 3.7 ผลิตพริก ร้อยละ 2.3 ผลิตคื่นฉ่าย ร้อยละ 1.1 ผลิตถั่วฝักยาว ผักหวานป่า และร้อยละ 0.3 ผลิตบวบ

กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.59) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 14.3 ผลิตมะเขือเปราะ ร้อยละ 10.8 ผลิตถั่วฝักยาว ร้อยละ 9.7 ผลิตพริก ร้อยละ 8.7 ผลิตคะน้า ร้อยละ 6.5 ผลิตมะนาว ร้อยละ 5.4 ผลิตบวบเหลี่ยมและผักบุ้ง ร้อยละ 4.3 ผลิตกวางตุ้ง คื่นฉ่าย และผักกาดขาว ร้อยละ 3.2 ผลิตฟักทอง ร้อยละ 2.1 ผลิตข่า ตะไคร้ ผักชี กะเพรา มะเขือเทศ แตงกวา ชะอม มะเขือยาว โหระพา และหอมแบ่ง

โกสินทร์ แสงสงค์ (2558, น.62-63) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.1 ผลิตกะเพรา ร้อยละ 36.8 ผลิตผักบุ้งจีน ร้อยละ 34.6 ผลิตชะอม ร้อยละ 32.3 ผลิตโหระพา ร้อยละ 28.6 ผลิตผักหวานป่า ร้อยละ 18.0 ผลิตผักคะน้า ร้อยละ 15.8 ผลิตกวางตุ้ง ร้อยละ 12.0 ผลิตผักชี ร้อยละ 11.3 ผลิตต้นอ่อนทานตะวัน ร้อยละ 10.5 ผลิตสระแหน่ ร้อยละ 3.8 ผลิตผักสลัด และร้อยละ 3.0 ผลิตคื่นฉ่าย พืชผักกินผล และพริกขี้หนู

5.2.3 จำนวนรอบการผลิต

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.51) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.0 ผลิตผัก 1 รอบต่อปี

5.2.4 การจำหน่ายผลผลิต

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.51) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.2 จำหน่ายผลผลิตเอง สอดคล้องกับ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.49) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.0 จำหน่ายผลผลิตเองในท้องถิ่น แตกต่างกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.60) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.8 จำหน่ายผลผลิตให้กับสหกรณ์การเกษตร

5.3 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ปริญญา ลำคำ (2564, น.54) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.0 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 29.8 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด ร้อยละ 16.3 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง และร้อยละ 7.8 มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย

ศรัณยา ปัญญาเย็น (2563, น.131) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.5 มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้ในระดับปานกลางและระดับน้อยในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 12.3

5.4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ปริญญา ลำคำ (2564, น.59) พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านวิธีการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.75) ได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.14) และได้รับการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.25) 2) ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.31) 3) ด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านการสนับสนุนเกี่ยวกับการผลิตผักอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45)

5.5 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

รัชดาภรณ์ โพร้พาด (2564, น.96-97) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุน คือ ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผักอยู่ในระดับมาก รองลงมา ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐในการผลิตผัก และขาดการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตผักตามลำดับ

ปริญญา ลำคำ (2564, น.89-90) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในระดับมาก ทั้งการส่งเสริมแบบมวลชน การส่งเสริมแบบรายบุคคล และการส่งเสริมแบบกลุ่ม

กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.92) พบว่า เกษตรกรมีปัญหากการผลิตผักปลอดภัยในระดับมากที่สุด คือ การป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และปุ๋ยเคมี/สารเคมีราคาแพง รองลงมา คือ การป้องกันกำจัดโรคพืช และแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร ตามลำดับ

นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.87-88) พบว่า เกษตรกรมีปัญหากการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ ด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ในประเด็นย่อย การจัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกการผลิตในขั้นตอนต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป เกษตรกรแต่ละพื้นที่มีปัญหาแตกต่างกัน ทั้งในด้านวิธีการส่งเสริมด้านความรู้ในการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และด้านการสนับสนุน ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องหาแนวทางในการแก้ไข เพื่อให้การผลิตผักได้รับการรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.96-97) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาความรู้ในเรื่องการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ควรให้การอบรมให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 2) ด้านวิธีการส่งเสริม ควรเปิดช่องทางติดต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกษตรกรมีช่องทางการติดต่อได้ทันที และหลากหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Line Facebook เป็นต้น 3) ด้านการสนับสนุน ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก เช่น เมล็ดพันธุ์และปุ๋ย

ปริญญา ลำคำ (2564, น.90) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ควรได้รับการส่งเสริม/สนับสนุนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาโรคพืชตกต่ำ การลดการระบาดของโรคและแมลง โดยการปรับระบบการผลิตพืชให้เหมาะสม การลดการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตพืช เพื่อลดต้นทุนการผลิต การลดปัญหาการขาดทุนในการผลิตพืช การส่งเสริมให้มีความหลากหลายในระบบการผลิตพืชเพื่อเพิ่มรายได้ทางการเกษตร การส่งเสริมการผลิตพืชให้เหมาะสมเพื่อความคุ้มค่าของการลงทุนในการผลิตพืช และการลดปัญหาความเสียหายของการผลิตพืชจากภัยธรรมชาติ

ศรัณยา ปัญญาอิน (2563, น. 136) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรจัดสรรแหล่งน้ำเพื่อใช้ในปลูกผักให้ได้อย่างเพียงพอ 2) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ หรือการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี 3) ควรส่งเสริมการสร้างและขยายตลาดเพื่อรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตในระบบเกษตรปลอดภัย 4) ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเพื่อเพิ่มโอกาสในการสนับสนุนการดำเนินการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกผัก เช่น เมล็ดพันธุ์ การตรวจสอบสารเคมีตกค้างในผัก งบประมาณ และการเยี่ยมเยียนแปลงเกษตรกร

กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น. 92) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ควรให้ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้ในเรื่องโรค แมลงศัตรูพืช และการป้องกันกำจัด เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด และฝึกอบรมให้ความรู้การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เนื่องจากปุ๋ยเคมีสูตรที่แนะนำให้ใส่หาซื้อได้ยากและมีราคาแพง สำหรับการขาดแคลนแหล่งน้ำ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาแหล่งน้ำ โดยการขุดลอกพัฒนาแหล่งน้ำทางการเกษตร เพื่อกักเก็บน้ำให้มีปริมาณน้ำใช้เพียงพอตลอดฤดูกาลผลิต

นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.87-88) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร คือ ให้จัดอบรม หรือศึกษาดูงานให้ความรู้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความรู้ ความชำนาญให้กับเกษตรกร

2) ข้อเสนอแนะสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำเป็นประจำเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง

3) ข้อเสนอในการพัฒนาด้านการตลาด คือ ควรมีตลาดเฉพาะพืชผักที่ปลอดภัย เพื่อให้ราคาผลผลิตสูงขึ้น

กล่าวโดยสรุป เกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ทำให้ตัวเกษตรกร เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการส่งเสริมการผลิตผักที่ถูกต้องและได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี นำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เกษตรกรผู้ผลิตผักในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2566/2567 จำนวน 138 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\ \text{โดย} \quad n &= \text{ขนาดกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &= \text{ขนาดประชากร} \\ e &= \text{ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e = 0.05)} \\ \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{138}{1 + 138(0.05)^2} \\ n &= 102.60 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เท่ากับ 103 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.6 ของประชากร

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก ตามสัดส่วนในแต่ละตำบล ตามรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามสัดส่วนของแต่ละตำบลที่ทำการศึกษา

ตำบล	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
โคกยาง	45	34
ปกาสัย	30	22
ห้วยยูง	35	26
เหนือคลอง	28	21
รวม	138	103

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการผลิตผัก จำนวนการอบรมเรื่องการผลิตผัก หน่วยงานที่ให้การอบรมเรื่องการผลิตผัก การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร พื้นที่ถือครองทำ การเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน ต้นทุนการผลิตผัก รายได้จากการผลิตผัก ปีการผลิต 2566/2567 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร ประกอบด้วย การปลูก การดูแลรักษา การจัดการโรคและศัตรูผัก การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาด

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นคำถามที่ทดสอบความรู้ของเกษตรกรในเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตามข้อกำหนดทั้ง 8 ประการ ได้แก่ 1) น้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4) การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา 7) บุคลากร 8) เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ มีคำถามจำนวน 15 ข้อ โดยเลือกตอบถูก - ผิด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

0 คะแนน หมายถึง ตอบผิด

1 คะแนน หมายถึง ตอบถูก

ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน เป็นคำถามปลายปิด โดยให้เลือกคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ซึ่งกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ได้รับการส่งเสริมการผลิตผักอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ได้รับการส่งเสริมการผลิตผักอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ได้รับการส่งเสริมการผลิตผักอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ได้รับการส่งเสริมการผลิตผักอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ได้รับการส่งเสริมการผลิตผักอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร แบ่งเป็น 2 ตอนย่อย ดังนี้

ตอนที่ 5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน เป็นคำถามแบบปลายปิด โดยให้เลือกคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ซึ่งกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย ด้านวิธีการส่งเสริม ด้านความรู้ และด้านการสนับสนุน เป็นคำถามแบบปลายปิด โดยให้เลือกคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ซึ่งกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้อง สมบูรณ์ ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริง ดังนี้

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าจากตำราและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำแก้ไข เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา

2.3.2 การตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย เพื่อมาวิเคราะห์ทางสถิติหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) อ้างในเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2560, น. 6-58) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์แต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เท่ากับ 0.874

ตอนที่ 5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เท่ากับ 0.859

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เท่ากับ 0.847

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ผลิตผักในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการเก็บข้อมูล

3.1.1 การกำหนดวัน เวลาและสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลาสถานที่ที่ไปเก็บข้อมูล โดยนัดหมายเกษตรกรผู้ผลิตผัก 3 - 5 คนต่อครั้ง โดยแจ้งให้ทราบล่วงหน้า 3 วัน

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เช่น แบบสัมภาษณ์ปากกา เครื่องขยายเสียง และยานพาหนะ

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์

3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล โดยแนะนำชื่อ นามสกุล และแจ้งว่าเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ และสอบถามพูดคุยกับ ผู้ให้สัมภาษณ์ประมาณ 3-5 นาที ก่อนสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์และการดำเนินการ โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของ การวิจัยว่าเป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับเกษตรกรในอำเภออย่างไร และเกษตรกรมีความสำคัญอย่างไรต่อ การให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญในการวิจัย ครั้งนี้ และชี้แจงการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยที่ถามในแบบสัมภาษณ์ จะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล และจะรายงานการวิจัยออกมาเป็นข้อมูลใน ภาพรวม สำหรับข้อมูลรายบุคคลจะมีเพียงผู้วิจัย คณะกรรมการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ที่สามารถ ดูได้

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์เกษตรกรตามแบบ สัมภาษณ์แต่ละข้อให้เกษตรกรฟัง และให้เกษตรกรตอบตามลำดับในแบบสัมภาษณ์ โดยจะใช้เวลาใน การทำแบบสัมภาษณ์ 15-20 นาทีต่อคน

3.3 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์

3.3.1 เมื่อเกษตรกรตอบแบบสัมภาษณ์ครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยทบทวนความ ถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าเกษตรกรตอบคำถามครบถ้วนทุกข้อ แล้ว

3.3.2 กล่าวขอบคุณ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณเกษตรกร พร้อมมอบเอกสารเผยแพร่ ความรู้ของกรมส่งเสริมการเกษตรให้กับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง จัดหมวดหมู่ ลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด

(minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ (ranking)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการผลิตผักของเกษตรกร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ (ranking)

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นคำถามเลือกตอบแบบถูก - ผิด ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน มีทั้งหมด 15 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน แปลความหมายโดยนำคะแนนมาจัดกลุ่มเป็น 5 ระดับ คือ ระดับน้อยที่สุด ระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับมาก และระดับมากที่สุด ดังนี้

1 - 3 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4 - 6 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อย
7 - 9 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10 - 12 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมาก
13 - 15 คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมากที่สุด

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ขนาดชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายถึง	ได้รับการส่งเสริมในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายถึง	ได้รับการส่งเสริมในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายถึง	ได้รับการส่งเสริมในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับการส่งเสริมในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับการส่งเสริมในระดับมากที่สุด

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ข้อ ดังนี้

4.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีปัญหาน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีปัญหามาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีปัญหามากที่สุด

4.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความเห็นด้วยมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตผักในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนี้

1.1 สภาพทางพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการผลิตผัก จำนวนการอบรมเรื่องการผลิตผัก หน่วยงานที่ให้การอบรมเรื่องการผลิตผัก และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

n = 103

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	62	60.2
ชาย	41	39.8
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	10	9.7
41-47	24	23.3
48-54	35	34.0
55-61	25	24.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 62	9	8.7
ค่าต่ำสุด = 35 ค่าสูงสุด = 66 ค่าเฉลี่ย = 50.95 SD = 7.447		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	3	2.9
ประถมศึกษา	48	46.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	20	19.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย	23	22.3
อนุปริญญา/ปวส.	4	3.9
ปริญญาตรี	5	4.9
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3	34	33.0
4-5	59	57.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 6	10	9.7
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 3.99 SD = 1.192		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 103

สภาพทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ประสบการณ์ในการผลิตผัก (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 9	30	29.1
10-17	44	42.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 18	29	28.2
ค่าต่ำสุด = 3 ค่าสูงสุด = 31 ค่าเฉลี่ย = 13.49 SD = 6.403		
6. จำนวนการอบรมเรื่องการผลิตผัก (ครั้ง/ปี)		
1	30	29.1
2	46	44.7
3 ขึ้นไป	27	26.2
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 2.09 SD = 0.961		
7. หน่วยงานที่ให้การอบรมเรื่องการผลิตผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สำนักงานเกษตรอำเภอ	89	39.7
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร	53	23.7
สถานีพัฒนาที่ดิน	37	16.5
สำนักงานเกษตรจังหวัด	31	13.8
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด	14	6.3
8. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มแปลงใหญ่	73	36.7
ลูกค้า ธ.ก.ส.	72	36.2
วิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย	30	15.1
สหกรณ์การเกษตร	9	4.5
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	8	4.0
กลุ่มเกษตรกร	7	3.5

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.2 เป็นเพศหญิง รองลงมาร้อยละ 39.8 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.0 มีอายุระหว่าง 48-45 ปี รองลงมาร้อยละ 24.3 มีอายุระหว่าง 55-61 ปี ร้อยละ 23.3 มีอายุระหว่าง 41-47 ปี ร้อยละ 9.7 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และร้อยละ 8.7 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 62 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำสุด 35 ปี สูงสุด 66 ปี และมีอายุเฉลี่ย 50.95 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 22.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 19.4 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 4.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 3.9 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และร้อยละ 2.9 ไม่ได้รับการศึกษา ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน รองลงมาร้อยละ 33.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 คน และร้อยละ 9.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 6 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 8 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.99 คน

ประสบการณ์ในการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.7 มีประสบการณ์ในการผลิตผัก 10-17 ปี รองลงมาร้อยละ 29.1 มีประสบการณ์ในการผลิตผักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9 ปี และร้อยละ 28.2 มีประสบการณ์ในการผลิตผักมากกว่าหรือเท่ากับ 18 ปี ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ในการผลิตผักต่ำสุด 3 ปี สูงสุด 31 ปี และมีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 13.49 ปี

จำนวนการอบรมเรื่องการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.7 ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผัก 2 ครั้ง/ปี รองลงมาร้อยละ 29.1 ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผัก 1 ครั้ง/ปี และร้อยละ 26.2 ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง/ปี ตามลำดับ โดยได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักต่ำสุด 1 ครั้ง/ปี สูงสุด 5 ครั้ง/ปี และได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักเฉลี่ย 2.09 ครั้ง/ปี

หน่วยงานที่ให้การอบรมเรื่องการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.7 ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักจากสำนักงานเกษตรอำเภอ รองลงมาร้อยละ 23.7 ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักจากศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร ร้อยละ 16.5 ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักจากสถานีพัฒนาที่ดิน ร้อยละ 13.8 ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักจากสำนักงานเกษตรจังหวัด และร้อยละ 6.3 ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.7 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ รองลงมาร้อยละ 36.2 เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 15.1 เป็นวิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย ร้อยละ 4.5 เป็นสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 4.0 เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 3.5 เป็นกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

1.2 สภาพทางพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วยจำนวนแรงงานในครัวเรือน พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้จากการผลิตผัก ต้นทุนการผลิตผัก และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

n = 103

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1	3	2.9
2-3	98	95.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 4	2	2.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 2.27 SD = 0.581		
2. พื้นที่ถือครองทำการเกษตร (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	2	1.9
6-10	17	16.5
11-20	43	41.8
21-30	24	23.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 31	17	16.5
ค่าต่ำสุด = 4 ค่าสูงสุด = 80 ค่าเฉลี่ย = 21.41 SD = 14.211		
3. ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ของตนเอง	103	100.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 103

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ต้นทุนการผลิตผัก (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500	18	17.5
501-1,000	29	28.2
1,001-1,500	16	15.5
1,501-2,000	14	13.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 2,001	26	25.2
ค่าต่ำสุด = 200 ค่าสูงสุด = 35,5000 ค่าเฉลี่ย = 2,116.71 SD = 3,724.268		
5. รายได้จากการผลิตผัก (บาท/ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000	30	29.1
2,001-5,000	53	51.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 5,001	20	19.4
ค่าต่ำสุด = 580 ค่าสูงสุด = 180,000 ค่าเฉลี่ย = 5,376.99 SD = 17,876.441		
6. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ของตนเอง	103	100.0

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.1 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2-3 คน รองลงมาร้อยละ 2.9 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 คน และร้อยละ 2.0 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.27 คน

พื้นที่ถือครองทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.8 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 11-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 23.3 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 16.5 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรระหว่าง 6-10 ไร่ และมากกว่าหรือเท่ากับ 31 ไร่ ร้อยละ 1.9 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรต่ำสุด 4 ไร่ สูงสุด 80 ไร่ และมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 21.41 ไร่

ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง

ต้นทุนการผลิตฝัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28.2 มีต้นทุนการผลิตฝักระหว่าง 501-1,000 บาทต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 25.2 มีต้นทุนการผลิตฝักมากกว่าหรือเท่ากับ 2,001 บาทต่อไร่ ร้อยละ 17.5 มีต้นทุนการผลิตฝักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 500 บาทต่อไร่ ร้อยละ 15.5 มีต้นทุนการผลิตฝักระหว่าง 1,001-1,500 บาทต่อไร่ และร้อยละ 13.6 มีต้นทุนการผลิตฝักระหว่าง 1,501-2,000 บาทต่อไร่ ตามลำดับ โดยมีต้นทุนการผลิตฝักต่ำสุด 200 บาทต่อไร่ สูงสุด 35,500 บาทต่อไร่ และมีต้นทุนการผลิตฝักเฉลี่ย 2,116.71 บาทต่อไร่

รายได้จากการผลิตฝัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.5 มีรายได้จากการผลิตฝักระหว่าง 2,001-5,000 บาทต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 29.1 มีรายได้จากการผลิตฝักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาทต่อไร่ และร้อยละ 19.4 มีรายได้จากการผลิตฝักมากกว่าหรือเท่ากับ 5,001 บาทต่อไร่ ตามลำดับ โดยมีรายได้จากการผลิตฝักต่ำสุด 580 บาทต่อไร่ สูงสุด 180,000 บาทต่อไร่ และมีรายได้จากการผลิตฝักเฉลี่ย 5,376.99 บาทต่อไร่

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตฝัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตฝักเป็นของตนเอง

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตฝักของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการผลิตฝักของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย พื้นที่ผลิตฝัก รูปแบบการผลิตฝัก ชนิดฝักที่ผลิต จำนวนรอบการผลิตในปีที่ผ่านมา รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต การเตรียมดิน แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การจัดการเมล็ดพันธุ์ การเพาะกล้า ระบบการให้น้ำ แหล่งน้ำที่ใช้ ปุ๋ย การควบคุมวัชพืช การป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกณฑ์ในการเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การจัดบันทึก และแหล่งจำหน่ายผลผลิต

ตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร

n = 103

สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. พื้นที่ผลิตผัก (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1	47	45.7
2-6	37	35.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	19	18.4
ค่าต่ำสุด = 0.25 ค่าสูงสุด = 22 ค่าเฉลี่ย = 3.33 SD = 4.082		
2. รูปแบบการผลิตผัก		
ปลูกแปลง	74	71.8
ปลูกในโรงเรือนกางมุ้ง	29	28.2
3. ชนิดผักที่ผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ผักเหลียง	45	13.7
ผักกาดขาว	40	12.2
กวางตุ้ง	31	9.5
พริกชี้หนู	28	8.5
คะน้า	23	7.0
ผักสลัด	23	7.0
หน่อข่า	23	7.0
แตงกวา	22	6.7
ถั่วฝักยาว	21	6.4
ผักบุ้งจีน	19	5.8
บวบ	17	5.2
ชะอม	13	4.0
ผักกาดหอม	12	3.7
บวบก	11	3.3

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 103

สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. จำนวนรอบการผลิต (ครั้ง)		
1	55	53.4
2	16	15.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 3	32	31.1
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 3 ค่าเฉลี่ย = 1.78 SD = 0.896		
5. รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต		
ผักสด	103	100
6. การเตรียมดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุ๋ยขาว ปุ๋ยมาร์ล หรือโดโลไมท์	99	39.3
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือมูลสัตว์	90	35.7
ไถพรวน 1 ครั้ง และตากดินไว้อย่างน้อย 7 วัน	37	14.7
ไถตะ 1 ครั้ง และตากดินไว้อย่างน้อย 7 วัน	26	10.3
7. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ร้านขายเมล็ดพันธุ์	69	35.4
ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ	49	25.1
เกษตรกรข้างเคียง/เพื่อนบ้าน	35	17.9
ร้านค้าออนไลน์	28	14.4
เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง	14	7.2
8. การจัดการเมล็ดพันธุ์ก่อนผลิต		
นำเมล็ดพันธุ์ไปหว่านในแปลง	44	51.8
คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมี	25	29.4
แช่เมล็ดพันธุ์ในน้ำอุ่น	16	18.8
9. การเพาะกล้า		
เพาะกล้า	65	63.1
ไม่เพาะกล้า	38	36.9

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 103

สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10. ระบบการให้น้ำ		
ใช้สายยาง	43	41.7
ระบบสปริงเกลอร์	29	28.1
ไม่มีระบบการให้น้ำ	28	27.2
ระบบน้ำอัจฉริยะ (HandySense)	2	2.0
ระบบน้ำหยด	1	1.0
11. แหล่งน้ำ		
สระน้ำในพื้นที่ตนเอง	50	48.6
น้ำฝน	28	27.2
น้ำประปา	10	9.7
น้ำบาดาล	9	8.7
คลองชลประทาน	6	5.8
12. การใช้ปุ๋ย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปุ๋ยเคมี	99	44.8
ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก	83	37.6
น้ำหมักชีวภาพ	39	17.6
13. การควบคุมวัชพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้จอบถากหรือใช้มือถอน	76	59.9
ใช้สารเคมี	28	22.0
เพิ่มจำนวนต้นผักต่อพื้นที่	14	11.0
คลุมดินด้วยพลาสติกสีดำ หรือสีเทา-เงิน	9	7.1
14. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้วิธีกล	89	54.3
ใช้สารเคมี	33	20.1
ใช้สารสกัดจากพืช	25	15.2
ใช้ศัตรูธรรมชาติ	17	10.4

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 103

สภาพการผลิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15. เกณฑ์ในการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
นับอายุตามชนิดผัก	64	36.6
ดูสภาพความเหมาะสมต่อการนำไปใช้	46	26.3
ตามคำสั่งซื้อ	34	19.4
ความสุกแก่ของผัก	31	17.7
16. การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ขนย้ายจากแปลงสู่ที่ร่ม	103	27.4
บรรจุลงภาชนะตามขนาดที่กำหนด	99	26.3
ตัดแต่งผัก	86	22.9
ล้างทำความสะอาด	81	21.5
เก็บในห้องเย็นเพื่อรอจำหน่าย	7	1.9
17. การจัดบันทึก		
ไม่จัดบันทึก	82	79.6
จัดบันทึก	21	20.4
18. แหล่งจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตลาดในชุมชน	94	68.6
พ่อค้าคนกลาง	42	30.7
ตลาดเกษตรกรของจังหวัด	1	0.7

จากตารางที่ 4.3 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
พื้นที่ผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.7 มีพื้นที่ผลิตผักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ไร่ รองลงมาร้อยละ 35.9 มีพื้นที่ผลิตผักระหว่าง 2-6 ไร่ และร้อยละ 18.4 มีพื้นที่ผลิตผักมากกว่าหรือเท่ากับ 7 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ผลิตผักต่ำสุด 0.25 ไร่ สูงสุด 22 ไร่ และมีพื้นที่ผลิตผักเฉลี่ย 3.33 ไร่

รูปแบบการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.8 ปลูกแปลง และร้อยละ 28.2 ปลูกในโรงเรือนกางมุ้ง

ชนิดผักที่ผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 13.7 ผลิตผักเหลียง รองลงมาร้อยละ 12.2 ผลิตผักกาดขาว ร้อยละ 9.5 ผลิตกวางตุ้ง ร้อยละ 8.5 ผลิตพริกชี้หนู ร้อยละ 7.0 ผลิตคะน้า ผักสลัดและหน่อข่า ร้อยละ 6.7 ผลิตแตงกวา ร้อยละ 6.4 ผลิตถั้วฝักยาว ร้อยละ 5.8 ผลิตผักบุงจิ้น ร้อยละ 5.2 ผลิตบวบ ร้อยละ 4.0 ผลิตชะอม ร้อยละ 3.7 ผลิตผักกาดหอม และ ร้อยละ 3.3 ผลิตบวบก ตามลำดับ

จำนวนรอบการผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.4 มีรอบการผลิต 1 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 31.1 มีรอบการผลิตมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง และร้อยละ 15.5 มีรอบการผลิต 2 ครั้ง ตามลำดับ โดยมีรอบการผลิตต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 3 ครั้ง และมีรอบการผลิตเฉลี่ย 1.78 ครั้ง

รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 จำหน่ายผลผลิตเป็น ผักสด

การเตรียมดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.3 ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุณขาว ปุณมาร์ล หรือโดโลไมท์ รองลงมาร้อยละ 35.7 ใส่ปุ๋ยมินทรีย์ เช่น ปุ๋ยมั๊ก ปุ๋ยคอก หรือมูลสัตว์ ร้อยละ 14.7 ไถพรวน 1 ครั้ง และตากดินไว้อย่างน้อย 7 วัน และร้อยละ 10.3 ไถตะ 1 ครั้ง และ ตากดินไว้อย่างน้อย 7 วัน ตามลำดับ

แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ผัก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.4 ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ซื้อจากร้าน ขยายเมล็ดพันธุ์ รองลงมาร้อยละ 25.1 ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 17.9 ใช้เมล็ดพันธุ์จากเกษตรกรข้างเคียง/เพื่อนบ้าน ร้อยละ 14.4 ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ซื้อจากร้านค้าออนไลน์ และร้อยละ 7.2 ใช้เมล็ดพันธุ์จากการเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ตามลำดับ

การจัดการเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.8 นำเมล็ดพันธุ์ไปหว่าน ในแปลง รองลงมาร้อยละ 29.4 คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมี และร้อยละ 18.8 แช่เมล็ดพันธุ์ใน น้ำอุ่น ตามลำดับ

การเพาะกล้า พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.1 มีการเพาะกล้า และร้อยละ 36.9 ไม่มีการเพาะกล้า

ระบบการให้น้ำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.7 ใช้สายยาง รองลงมาร้อยละ 28.1 ใช้ระบบสปริงเกอร์ ร้อยละ 27.2 ไม่มีระบบให้น้ำ ร้อยละ 2.0 ใช้ระบบน้ำอัจฉริยะ(HandySense) และร้อยละ 1.0 ใช้ระบบน้ำหยด ตามลำดับ

แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.6 ใช้สระน้ำในพื้นที่ตนเอง รองลงมาร้อยละ 27.2 ใช้น้ำฝน ร้อยละ 9.7 ใช้น้ำประปา ร้อยละ 8.7 ใช้น้ำบาดาล และร้อยละ 5.8 ใช้น้ำคลองชลประทาน ตามลำดับ

การใช้ปุ๋ย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.8 ใช้ปุ๋ยเคมี รองลงมาร้อยละ 37.6 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยมั๊ก ปุ๋ยคอก และร้อยละ 17.6 ใช้น้ำหมักชีวภาพ ตามลำดับ

การควบคุมวัชพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.9 ใช้จอบถากหรือใช้มือถอน รองลงมา ร้อยละ 22.0 ใช้สารเคมี ร้อยละ 11.0 เพิ่มจำนวนต้นผักต่อพื้นที่ และร้อยละ 7.1 คลุมดินด้วย พลาสติกสีดำ หรือสีเทา-เงิน ตามลำดับ

การป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.3 ใช้วิธีกล รองลงมา ร้อยละ 20.1 ใช้สารเคมี ร้อยละ 15.2 ใช้สารสกัดจากพืช และร้อยละ 10.4 ใช้ศัตรูธรรมชาติ ตามลำดับ

เกณฑ์ในการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.6 นับอายุตามชนิดผัก รองลงมา ร้อยละ 26.3 ดูสภาพความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ ร้อยละ 19.4 ตามคำสั่งซื้อ และร้อยละ 17.7 ความสุกแก่ของผัก ตามลำดับ

การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 27.4 ขนย้ายจากแปลงสู่ที่ร่ม รองลงมา ร้อยละ 26.3 บรรจุลงภาชนะตามขนาดที่กำหนด ร้อยละ 22.9 ตัดแต่งผัก ร้อยละ 21.5 ล้างทำความสะอาด และร้อยละ 1.9 เก็บในห้องเย็นเพื่อรอจำหน่าย ตามลำดับ

การจัดบันทึก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.6 ไม่จดบันทึก และร้อยละ 20.4 จดบันทึก

แหล่งจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.6 จำหน่ายผลผลิตที่ตลาดใน ชุมชน รองลงมา ร้อยละ 30.7 จำหน่ายผลผลิตให้พ่อค้าคนกลาง และร้อยละ 0.7 จำหน่ายผลผลิต ที่ตลาดเกษตรกรของจังหวัด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีประกอบด้วยคำถามที่ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 8 ข้อ ได้แก่ 1) น้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4) การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการ เก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิต การขนย้าย และการ เก็บรักษา 7) บุคลากร 8) เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ

ตารางที่ 4.4 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 103

ประเด็นความรู้	ค่า เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1. น้ำ				
1.1 ไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งชุมชน หรือสถานที่ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตราย	ถูก	100	97.0	1
1.2 น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ไม่จำเป็นต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภค หรือเทียบเท่า	ผิด	52	50.5	14
<i>เฉลย</i> น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องมี คุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า				
2. พื้นที่ปลูก				
2.1 พื้นที่ปลูกต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความลาดชันและสอดคล้องกับ ข้อกำหนดของกฎหมาย	ถูก	81	78.6	7
2.2 ต้องดูแลรักษาพื้นที่ที่ผลิตผักเพื่อป้องกันการ เสื่อมโทรมของดิน	ถูก	85	82.5	5
3. วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร				
3.1 สามารถใช้สารเคมีได้หลายชนิดผสมใน คราวเดียวกัน ฉีดพ่นเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูผักได้	ผิด	59	57.3	13
<i>เฉลย</i> ไม่สามารถใช้สารเคมีหลายชนิดผสมใน คราวเดียวกัน ฉีดพ่นเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูผักได้				
3.2 ผู้พ่นวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรให้อยู่ได้ลม ตลอดเวลา ระวังละอองฟุ้งกระจายสู่ตนเอง ปนเปื้อน แปลงใกล้เคียงและปนเปื้อนสิ่งแวดล้อม	ผิด	70	67.9	9
<i>เฉลย</i> ผู้พ่นวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรให้อยู่เหนือ ลมตลอดเวลา ระวังละอองฟุ้งกระจายสู่ตนเอง ปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและปนเปื้อนสิ่งแวดล้อม				

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 103

ประเด็นความรู้	ค่าเฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
4. การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว				
4.1 หากเกษตรกรทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์มปุ๋ยอินทรีย์นั้นจะต้องผ่านการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์	ถูก	79	76.7	10
4.2 สามารถใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ยได้	ผิด	90	87.4	2
<i>เฉลย</i> ไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย				
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว				
5.1 ต้องมีการคัดแยกผลผลิตที่ด้อยคุณภาพกับผลผลิตที่มีคุณภาพ	ถูก	88	85.4	3
5.2 สามารถวางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วลงบนพื้นดินได้	ผิด	62	60.2	11
<i>เฉลย</i> ไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง				
6. การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา				
6.1 ระหว่างรอขนย้ายผลผลิต ควรจัดวางภาชนะที่บรรจุผลผลิตไว้ในที่โล่งแจ้งและมีแสงแดดส่องถึง	ผิด	62	60.2	11
<i>เฉลย</i> ระหว่างรอขนย้ายผลผลิต ควรจัดวางภาชนะที่บรรจุไว้ในที่ร่มและอากาศถ่ายเทสะดวก				
6.2 ใช้วัสดุปูรองพื้นหรือภาชนะบรรจุผลผลิตในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก	ถูก	84	81.5	6
7. บุคลากร				
7.1 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบตรงทางการเกษตร ควรได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ถูก	86	83.5	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 103

ประเด็นความรู้	ค่าเฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
7.2 หากมีอาการเจ็บป่วย สามารถฉีดพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรได้ <i>เฉลย</i> หากมีอาการเจ็บป่วย ต้องไม่ฉีดพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร	ผิด	81	78.6	7
8. เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ				
8.1 ต้องมีการบันทึกข้อมูลและรวบรวมเอกสารหลักฐานของแต่ละรอบการผลิต	ถูก	52	50.5	14

จากตารางที่ 4.4 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เกษตรกรตอบถูกต้องมากที่สุด ร้อยละ 97.0 ประเด็นไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งชุมชนหรือสถานที่ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตราย รองลงมา ร้อยละ 87.4 ประเด็นไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย ร้อยละ 85.4 ประเด็นต้องมีการคัดแยกผลผลิตที่ดีของคุณภาพกับผลผลิตที่มีคุณภาพ ร้อยละ 83.5 ประเด็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรควรได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 82.5 ประเด็นต้องดูแลรักษาพื้นที่ที่ผลิตผักเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน ร้อยละ 81.5 ใช้วัสดุรองพื้นหรือภาชนะบรรจุผลผลิตในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก ร้อยละ 78.6 ประเด็นพื้นที่ปลูกต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความลาดชันและสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย และประเด็นหากมีอาการเจ็บป่วย ต้องไม่ฉีดพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร ร้อยละ 67.9 ประเด็นผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรให้อยู่เหนือลมตลอดเวลา ระมัดระวังฟุ้งกระจายสู่ตนเอง ปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและปนเปื้อนสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 76.7 ประเด็นหากเกษตรกรทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์นั้นจะต้องผ่านการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ ร้อยละ 60.2 ประเด็นไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วลงบนพื้นดินโดยตรง และประเด็นระหว่างรอขนย้ายผลผลิต ควรจัดวางภาชนะที่บรรจุไว้ในที่ร่มและอากาศถ่ายเทสะดวก ร้อยละ 57.3 ประเด็นไม่สามารถใช้สารเคมีหลายชนิดผสมในคราวเดียวกัน ฉีดพ่นเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูผักได้ ร้อยละ 50.5 ประเด็นน้ำที่ใช้ในการจัดการหลัง

การเก็บเกี่ยวต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า และประเด็นต้องมีการบันทึกข้อมูล และรวบรวมเอกสารหลักฐานของแต่ละรอบการผลิต ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 สรุประดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 103

จำนวนคะแนน	จำนวนคนที่ตอบถูกต้อง	ร้อยละ
1 – 3 คะแนน (ระดับน้อยที่สุด)	-	-
4 – 6 คะแนน (ระดับน้อย)	4	3.9
7 – 9 คะแนน (ระดับปานกลาง)	21	20.4
10 – 12 คะแนน (ระดับมาก)	43	41.7
13 – 15 คะแนน (ระดับมากที่สุด)	35	34.0
ค่าต่ำสุด = 5 ค่าสูงสุด = 15 ค่าเฉลี่ย = 11.10 SD = 0.237		

จากตารางที่ 4.5 สรุประดับความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.7 มีความรู้ในระดับมาก รองลงมาร้อยละ 34.0 มีความรู้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 20.4 มีความรู้ในระดับปานกลาง และร้อยละ 3.9 มีความรู้ในระดับน้อย ตามลำดับ โดยมีคะแนนต่ำสุด 5 คะแนน สูงสุด 15 คะแนน และคะแนนเฉลี่ย 11.10 คะแนน

ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ด้านวิธีการส่งเสริม ได้แก่ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม การส่งเสริมแบบมวลชน 2) ด้านความรู้ ได้แก่ น้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลิตผล การขนย้าย และการเก็บรักษา บุคลากร เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ และ 3) ด้านการสนับสนุน

ตารางที่ 4.6 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 103

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร						3.42 (0.727)	มาก	
1. ด้านวิธีการส่งเสริม						3.49 (0.751)	มาก	
1.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล						3.75 (0.731)	มาก	
1.1.1 เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการผลิตผักที่แปลงของเกษตรกร	9 (8.7)	39 (37.9)	42 (40.8)	13 (12.6)	-	3.42 (0.824)	มาก	3
1.1.2 เกษตรกรสามารถพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำในการผลิตผักได้อย่างสะดวก	9 (8.7)	51 (49.5)	42 (40.8)	1 (1.0)	-	3.66 (0.650)	มาก	2
1.1.3 เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ หรือไลน์ เพื่อขอความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์	37 (35.9)	47 (45.6)	19 (18.4)	-	-	4.17 (0.719)	มาก	1
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม						3.27 (0.816)	ปานกลาง	
1.2.1 การจัดอบรม สัมมนา การผลิตผักและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก	15 (14.6)	39 (37.9)	49 (47.6)	-	-	3.67 (0.719)	มาก	1
1.2.2 การจัดทำแปลงเรียนรู้/แปลงสาธิตการผลิตผักในพื้นที่	9 (8.7)	24 (23.3)	67 (65.0)	3 (2.9)	-	3.38 (0.687)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.2.3 การจัดศึกษาดูงาน นอกสถานที่	8 (7.8)	17 (16.5)	25 (24.3)	48 (46.6)	5 (4.9)	2.76 (1.043)	ปานกลาง	3
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน						3.46 (0.706)	มาก	
1.3.1 เอกสาร/คู่มือ/ แผ่นพับ แสดงรายละเอียด เกี่ยวกับการผลิตผัก	13 (12.6)	54 (52.4)	36 (35.0)	- -	- -	3.78 (0.655)	มาก	2
1.3.2 หอกระจายข่าว หมู่บ้านได้ยินอย่างทั่วถึง และชัดเจน	3 (2.9)	11 (10.7)	47 (45.6)	40 (38.8)	2 (1.9)	2.74 (0.791)	ปานกลาง	3
1.3.3 การส่งเสริมผ่าน เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Line Facebook Youtube เป็นต้น	16 (15.5)	58 (56.3)	28 (27.2)	1 (1.0)	- -	3.86 (0.672)	มาก	1
2. ด้านความรู้						3.82 (0.721)	มาก	
2.1 น้ำ	21	45	37	-	-	3.84	มาก	4
น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องได้มาจากแหล่งไม่ ก่อให้เกิดการปนเปื้อน ไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งที่ รองรับมูลสัตว์	(20.4)	(43.7)	(35.9)	-	-	(0.738)		

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2.2 พื้นที่ปลูก	35	43	22	3	-	4.07	มาก	2
พื้นที่ปลูกไม่อยู่ใน สภาพแวดล้อมที่ไม่ ก่อให้เกิดการปนเปื้อน อันตรายต่อผลผลิต และ พื้นที่ต้องเป็นไปตาม ข้อกำหนดของกฎหมาย	(34.0)	(41.7)	(21.4)	(2.9)	-	(0.819)		
2.3 วัตถุอันตรายทาง การเกษตร	38	43	22	-	-	4.15	มาก	1
ใช้วัตถุอันตรายทาง การเกษตรตามคำแนะนำ ของกรมวิชาการเกษตรตาม ฉลากที่แสดงเท่านั้น และทำ ความสะอาดเครื่องพ่นวัตถุ อันตรายทุกครั้ง	(36.9)	(41.7)	(21.4)	-	-	(0.750)		
2.4 การจัดการกระบวนการ ผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	24	50	29	-	-	3.95	มาก	3
ปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ ต้นพันธุ์มาจากแหล่งที่ เชื่อถือได้ ปุ๋ยหรือสาร ปรับปรุงดินไม่มีการ ปนเปื้อนจุลินทรีย์และ สารเคมีที่ไม่ปลอดภัยต่อ ผลผลิต	(23.3)	(48.5)	(28.2)	-	-	(0.719)		

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	15	55	33	-	-	3.82	มาก	5
การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะเพื่อป้องกันการปนเปื้อน ซึ่งภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวต้องแยกออกจากภาชนะบรรจุวัตถุดิบ	(14.6)	(53.4)	(32.0)	-	-	(0.663)		
2.6 การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา	19	46	35	3	-	3.78	มาก	6
ใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่น ๆ จากพื้นดิน	(18.4)	(44.7)	(34.0)	(2.9)	-	(0.775)		
2.7 บุคลากร	13	55	35	-	-	3.78	มาก	6
ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง ต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต	(12.6)	(53.4)	(34.0)	-	-	(0.651)		

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2.8 เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ	-	30	60	12	1	3.15	ปานกลาง	8
ต้องบันทึกข้อมูลการผลิต การใช้วัตถุดิบตรงรายทาง การเกษตร การบำรุงรักษา ปริมาณผลผลิต ราคาในการ จำหน่ายผลผลิต และผู้รับ ซื้อผลผลิตทุกครั้ง	-	(29.1)	(58.3)	(11.7)	(1.0)	(0.653)		
3. ด้านการสนับสนุน						2.97	ปานกลาง	
						(0.710)		
3.1 การสนับสนุนการเข้าถึง แหล่งปัจจัยการผลิตที่มี คุณภาพ	10	38	40	15	-	3.41	มาก	2
	(9.7)	(36.9)	(38.8)	(14.6)	-	(0.857)		
3.2 การสนับสนุนโครงสร้าง พื้นฐานจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น	-	3	53	27	20	2.37	น้อย	5
	-	(2.9)	(51.3)	(26.2)	(19.4)	(0.829)		
3.3 การสนับสนุนแหล่ง เงินทุนในการผลิต	-	-	6	61	36	1.71	น้อยที่สุด	6
	-	-	(5.8)	(59.2)	(35.0)	(0.571)		
3.4 การสนับสนุนการ วางแผนด้านการผลิตผัก	-	38	57	8	-	3.29	ปานกลาง	4
	-	(36.9)	(55.3)	(7.8)	-	(0.604)		
3.5 การสนับสนุนให้ เกษตรกรรวมกลุ่มผลิตผัก	12	45	43	3	-	3.64	มาก	1
	(11.7)	(43.7)	(41.7)	(2.9)	-	(0.725)		
3.6 การสนับสนุนให้ เกษตรกรสร้างเครือข่าย ผู้ผลิตผัก	3	42	50	8	-	3.38	ปานกลาง	3
	(2.9)	(40.8)	(48.5)	(7.8)	-	(0.674)		

จากตารางที่ 4.6 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.42) พิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) รองลงมาได้รับการส่งเสริมแบบมวลชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) และได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ หรือไลน์ เพื่อขอความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.17) รองลงมาเกษตรกรสามารถพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำในการผลิตผักได้อย่างสะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.66) และเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการผลิตผักที่แปลงของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.42) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การจัดอบรม สัมมนาการผลิตผักและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก รองลงมาเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การจัดทำแปลงเรียนรู้/แปลงสาธิตการผลิตผักในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.38) และการจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 2.76) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมแบบมวลชนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Line Facebook Youtube เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.86) รองลงมาเอกสาร/คู่มือ/แผ่นพับ แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.78) และเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ หอกระจายข่าวหมู่บ้านได้ยื่นอย่างทั่วถึงและชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.74) ตามลำดับ

ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ในระดับมาก 7 ประเด็น คือ ใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรตามฉลากที่แสดงเท่านั้น และทำความเข้าใจ

สะอาดเครื่องฟ่นวัตถุอันตรายทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 4.15) รองลงมาพื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตรายต่อผลผลิต และพื้นที่ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.07) ปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ ต้นพันธุ์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดิน ไม่มีการปนเปื้อนจุลินทรีย์และสารเคมีที่ไม่ปลอดภัยต่อผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.95) น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตต้องได้มาจากแหล่งไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน ไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งที่รองรับมูลสัตว์ (ค่าเฉลี่ย 3.84) การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะเพื่อป้องกันการปนเปื้อน ซึ่งภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวต้องแยกออกจากภาชนะบรรจุวัตถุดิบ (ค่าเฉลี่ย 3.82) ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่น ๆ จากพื้นดิน (ค่าเฉลี่ย 3.78) ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง ต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล และมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.78) และเกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ต้องบันทึกข้อมูลการผลิต การใช้วัตถุดิบทางการเกษตร การบำรุงรักษา ปริมาณผลผลิต ราคาในการจำหน่ายผลผลิต และผู้รับซื้อผลผลิตทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.15) ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.64) รองลงมาการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.41) เกษตรกรได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การสนับสนุนให้เกษตรกรสร้างเครือข่ายผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.38) และการสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.29) เกษตรกรได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 2.37) และเกษตรกรได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น คือ การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 1.71) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุปการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 103

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านความรู้	3.82	0.721	มาก	1
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.49	0.751	มาก	2
ด้านการสนับสนุน	2.97	0.710	ปานกลาง	3
รวมเฉลี่ย	3.43	0.727	มาก	

จากตารางที่ 4.7 สรุปการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังนี้ เกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.82) รองลงมาด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.49) และเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 2.97) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังนี้

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วย ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม ปัญหาด้านความรู้ และปัญหาด้านการสนับสนุน

ตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
n = 103								
ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร						3.60 (0.843)	มาก	
1. ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม						3.79 (0.730)	มาก	
1.1 ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล						3.61 (0.710)	มาก	
1.1.1 ชาดแคลนเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการผลิตผัก	15 (14.6)	44 (42.7)	44 (42.7)	-	-	3.71 (0.706)	มาก	2
1.1.2 เจ้าหน้าที่ขาดการติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง	5 (4.9)	64 (62.1)	34 (33.0)	-	-	3.71 (0.549)	มาก	2
1.1.3 เกษตรกรไม่สะดวกเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่	17 (16.5)	63 (61.2)	23 (22.3)	-	-	3.94 (0.623)	มาก	1

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความ หมาย	อันดับ
1.1.4 การติดต่อสื่อสาร กับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก	4 (3.9)	33 (32.0)	38 (36.9)	22 (21.4)	6 (5.8)	3.07 (0.962)	ปานกลาง	4
1.2 ปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่ม						3.98 (0.707)	มาก	
1.2.1 การอบรมการผลิต ผักขาดความต่อเนื่อง	8 (7.8)	55 (53.4)	37 (35.9)	3 (2.9)	-	3.66 (0.665)	มาก	4
1.2.2 เนื้อหาในการอบรม ไม่ตรงกับความต้องการ	30 (29.1)	45 (43.7)	28 (27.2)	-	-	4.02 (0.753)	มาก	2
1.2.3 ขาดการจัดทำแปลง เรียนรู้	22 (21.4)	59 (57.3)	22 (21.4)	-	-	4.00 (0.753)	มาก	3
1.2.4 ขาดการศึกษาดูงาน นอกสถานที่	37 (35.9)	53 (51.5)	13 (12.6)	-	-	4.23 (0.659)	มากที่สุด	1
1.3 ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน						3.77 (0.774)	มาก	
1.3.1 ขาดเอกสารคู่มือ เกี่ยวกับการผลิตผัก	33 (32.0)	58 (56.3)	12 (11.7)	-	-	4.20 (0.631)	มาก	1
1.3.2 ขาดแหล่งกระจาย ข้าวของชุมชน	11 (10.7)	52 (50.5)	33 (32.0)	3 (2.9)	4 (3.9)	3.61 (0.865)	มาก	2
1.3.3 ขาดการส่งเสริม ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ	15 (14.6)	31 (30.1)	50 (48.5)	7 (6.8)	-	3.52 (0.826)	มาก	3
2. ปัญหาด้านความรู้						3.50 (0.870)	มาก	
2.1 เนื้อหาของการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ตีเข้าใจ ยาก	16 (15.5)	38 (36.9)	36 (35.0)	12 (11.7)	1 (1.0)	3.54 (0.926)	มาก	2
2.2 ขาดความรู้ในการใช้ วัตถุดิบตรงรายการ ทางการเกษตร	14 (13.6)	53 (51.5)	35 (34.0)	1 (1.0)	-	3.77 (0.685)	มาก	1

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (s.d.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3. ปัญหาด้านการสนับสนุน						3.53 (0.929)	มาก	
3.1 ขาดการสนับสนุน ปัจจัยการผลิต	17 (16.5)	40 (38.8)	38 (36.9)	8 (7.8)	-	3.64 (0.850)	มาก	3
3.2 ขาดการสนับสนุน แหล่งเงินทุน	13 (12.6)	23 (22.3)	15 (14.6)	27 (26.2)	25 (24.3)	2.73 (1.380)	ปานกลาง	5
3.3 ขาดการสนับสนุน โครงสร้างพื้นฐานจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น	19 (18.4)	54 (52.4)	27 (26.2)	3 (2.9)	-	3.86 (0.741)	มาก	2
3.4 ขาดการสนับสนุนการ รวมกลุ่มผู้ผลิตผัก	14 (13.6)	45 (43.7)	30 (29.1)	14 (13.6)	-	3.57 (0.892)	มาก	4
3.5 ขาดการสนับสนุนการ สร้างเครือข่ายผู้ผลิตผัก	23 (22.3)	48 (46.6)	29 (28.2)	3 (2.9)	-	3.88 (0.783)	มาก	1

จากตารางที่ 4.8 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) พิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ ปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.98) รองลงมาปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.77) และปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.61) ตามลำดับ

ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ เกษตรกรไม่สะดวกเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.94) รองลงมาเจ้าหน้าที่ขาดการติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.71)

ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.71) และเกษตรกรมีปัญหการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก (ค่าเฉลี่ย 3.07) ตามลำดับ

ปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีปัญหการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 4.23) เกษตรกรมีปัญหการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ เนื้อหาในการอบรมไม่ตรงกับความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 4.02) รองลงมาขาดการจัดทำแปลงเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.00) และการอบรมการผลิตผักขาดความต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.66) ตามลำดับ

ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีปัญหการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ ขาดเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 4.20) รองลงมาขาดแหล่งกระจายข่าวของชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.61) และขาดการส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.52) ตามลำดับ

ปัญหาด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ขาดความรู้ในการใช้วัตถุดิบทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.77) รองลงมาเนื้อหาของกาปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเข้าใจยาก (ค่าเฉลี่ย 3.54) และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ขาดความรู้ด้านการจัดบันทึก (ค่าเฉลี่ย 3.19) ตามลำดับ

ปัญหาด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการสนับสนุนภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 4 ประเด็น คือ ขาดการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.88) รองลงมาขาดการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 3.86) ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.64) ขาดการสนับสนุนการรวมกลุ่มผู้ผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.57) และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 2.73) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 103

ประเด็นปัญหา	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านวิธีการส่งเสริม	3.79	0.730	มาก	1
ด้านการสนับสนุน	3.53	0.929	มาก	2
ด้านความรู้	3.50	0.870	มาก	3
รวมเฉลี่ย	3.61	0.843	มาก	

จากตารางที่ 4.9 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังนี้ เกษตรกรมีปัญหายุ่งในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 3.79) รองลงมาด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 3.53) และด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.50) ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ประกอบด้วยข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ข้อเสนอแนะด้านความรู้ และข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน

ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 103

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (s.d.)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร						4.06 (0.649)	มาก	
1. ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม						4.03 (0.653)	มาก	
1.1 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบรายบุคคล						3.84 (0.681)	มาก	
1.1.1 เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง	26 (25.2)	54 (52.4)	23 (22.3)	-	-	4.03 (0.692)	มาก	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (s.d.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.1.2 เจ้าหน้าที่ควรมีการ บริการให้คำแนะนำผ่าน ช่องทาง Line เพื่อความ สะดวกในการติดต่อ	14 (13.6)	62 (60.2)	23 (22.3)	4 (3.9)	-	3.83 (0.701)	มาก	2
1.1.3 เจ้าหน้าที่ควรมีการ ส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ	10 (9.7)	48 (46.6)	45 (43.7)	-	-	3.66 (0.650)	มาก	3
1.2 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบกลุ่ม						4.09 (0.647)	มาก	
1.2.1 ควรมีการจัดอบรม การผลิตผักให้แก่ เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ	24 (23.3)	56 (54.4)	23 (22.3)	-	-	4.00 (0.678)	มาก	3
1.2.2 ควรสำรวจเรื่อง ที่เกษตรกรต้องการก่อนจัด อบรม	24 (23.3)	60 (58.3)	18 (17.5)	1 (1.0)	-	4.04 (0.670)	มาก	2
1.2.3 ควรจัดทำแปลง เรียนรู้ในพื้นที่	19 (18.4)	60 (58.3)	24 (23.3)	-	-	3.95 (0.647)	มาก	4
1.2.4 ควรจัดศึกษาดูงาน นอกสถานที่	45 (43.7)	52 (50.5)	6 (5.8)	-	-	4.37 (0.596)	มากที่สุด	1
1.3 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบมวลชน						3.85 (0.664)	มาก	
1.3.1 ควรจัดทำเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการผลิตผัก ให้เกษตรกร	18 (17.5)	59 (57.3)	26 (25.2)	-	-	3.92 (0.652)	มาก	2
1.3.2 ควรสร้างเครื่องมือ ในการกระจายข่าวสาร ในชุมชนให้มีความพร้อม ใช้งานอยู่เสมอ	9 (8.7)	56 (54.4)	32 (31.1)	6 (5.8)	-	3.66 (0.721)	มาก	4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (s.d.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.3.3 ควรมีการจัด นิทรรศการถ่ายทอด ความรู้การผลิตผักในงาน ต่าง ๆ เช่น คลินิกเกษตร เคลื่อนที่ งานวันถ่ายทอด เทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้น ฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day)	14 (13.6)	52 (50.5)	37 (35.9)	-	-	3.77 (0.670)	มาก	3
1.3.4 ควรเผยแพร่ความรู้ ผ่านสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศ เช่น Facebook Youtube เป็นต้น	43 (41.7)	50 (48.5)	10 (9.7)	-	-	4.32 (0.644)	มากที่สุด	1
1.3.5 ควรมีการถ่ายทอด เทคโนโลยีในการผลิตผักที่ ทันสมัย	3 (4.9)	58 (56.3)	37 (35.9)	5 (4.9)	-	3.57 (0.635)	มาก	5
2. ข้อเสนอแนะด้านความรู้						4.10 (0.647)	มาก	
2.1 ควรส่งเสริมความรู้ใน การปฏิบัติทางการเกษตร ที่ดีให้เกษตรกรรับรู้และ เข้าใจ	34 (33.0)	62 (60.2)	7 (6.8)	-	-	4.26 (0.576)	มากที่สุด	2
2.2 ควรส่งเสริมความรู้ใน เรื่องการใช้วัตถุดิบทราย ทางการเกษตร	40 (38.8)	52 (50.5)	11 (10.7)	-	-	4.28 (0.648)	มากที่สุด	1
2.3 ควรส่งเสริมความรู้ ด้านการปฏิบัติหลังการ เก็บเกี่ยว	11 (10.7)	54 (52.4)	35 (34.0)	3 (2.9)	-	3.70 (0.694)	มาก	4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 103

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (s.d.)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2.4 ควรส่งเสริมการจด บันทึก การเก็บเอกสาร หลักฐานและการจัดทำ บัญชีให้แก่เกษตรกร	35 (34.0)	53 (51.6)	15 (14.6)	-	-	4.19 (0.672)	มาก	3
3. ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน						4.07 (0.648)	มาก	
3.1 ควรสนับสนุนให้มีการ เข้าถึงแหล่งปัจจัย การผลิตที่มีคุณภาพและ ราคาถูก	20 (19.4)	64 (62.1)	18 (17.5)	1 (1.0)	-	4.00 (0.641)	มาก	4
3.2 ควรมีการสนับสนุน การเข้าถึงแหล่งเงินทุนใน การผลิตผัก	40 (38.8)	51 (49.5)	12 (11.7)	-	-	4.27 (0.659)	มากที่สุด	2
3.3 ควรมีการสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ พันธุ์พืช	7 (6.8)	58 (56.3)	33 (32.0)	5 (4.9)	-	3.65 (0.681)	มาก	6
3.4 ควรสนับสนุนให้มีการ รวมกลุ่มของผู้ผลิตผัก	19 (18.4)	61 (59.2)	23 (22.3)	-	-	3.96 (0.640)	มาก	5
3.5 ควรสนับสนุนให้มี การสร้างเครือข่ายของ ผู้ผลิตผัก	31 (30.1)	63 (61.2)	9 (8.7)	-	-	4.21 (0.588)	มากที่สุด	3
3.6 ควรสนับสนุนให้มีการ ขอรับรองมาตรฐาน GAP	49 (47.6)	42 (40.8)	12 (11.7)	-	-	4.35 (0.683)	มากที่สุด	1

จากตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) พิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.09) รองลงมาข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.85) และข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบรายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.84) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.03) รองลงมาเจ้าหน้าที่ควรมีการบริการให้คำแนะนำผ่านช่องทาง Line เพื่อความสะดวกในการติดต่อ (ค่าเฉลี่ย 3.83) และเจ้าหน้าที่ควรมีการส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 3.66) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ควรจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ค่าเฉลี่ย 4.37) เกษตรกรมีข้อเสนอแนะการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ ควรสำรวจเรื่องที่ต้องการก่อนจัดอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.04) รองลงมาควรมีการอบรมการผลิตผักให้แก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.00) และควรสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.95) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ควรเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Facebook Youtube เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย 4.32) เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ ควรจัดทำเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการผลิตผักให้เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.92) รองลงมาควรมีการจัดนิทรรศการถ่ายทอดความรู้การผลิตผักในงานต่าง ๆ เช่น คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) (ค่าเฉลี่ย 3.77) ควรสร้างเครื่องมือในการกระจายข่าวสารในชุมชนให้มีความพร้อม

ใช้งานอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.66) และควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตผักที่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.57) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น คือ ควรส่งเสริมความรู้ในเรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.28) รองลงมาควรส่งเสริมความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้เกษตรกรรับรู้และเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย 4.26) ตามลำดับ และเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ ควรส่งเสริมการจดบันทึก การเก็บเอกสารหลักฐานและการจัดทำบัญชีให้แก่เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.19) รองลงมาควรส่งเสริมความรู้ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.70) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ ควรสนับสนุนให้มีการขอรับรองมาตรฐาน GAP (ค่าเฉลี่ย 4.35) รองลงมาควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 4.27) และควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายของผู้ผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 4.21) ตามลำดับ เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น คือ ควรสนับสนุนให้มีการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก (ค่าเฉลี่ย 4.00) รองลงมาควรสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของผู้ผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 3.96) และควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ พันธุ์พืช (ค่าเฉลี่ย 3.65) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 103

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านความรู้	4.10	0.647	มาก	1
ด้านการสนับสนุน	4.07	0.648	มาก	2
ด้านวิธีการส่งเสริม	4.03	0.653	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.07	0.649	มาก	

จากตารางที่ 4.11 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ดังนี้ เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.10) รองลงมาด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 4.07) และด้านวิธีการส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.03) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตฝักของเกษตรกร 3) ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 4) การส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ผลิตฝักในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2566/2567 จำนวน 138 ราย หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 ราย โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยคำถามประเภทกำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ หรือคำถามปลายปิด (Close-ended question) และคำถามประเภทที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น หรือคำถามปลายเปิด (Open-ended question) เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 สภาพการผลิตฝักของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร และตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย เพื่อมาวิเคราะห์ทางสถิติ

หาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์แต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เท่ากับ 0.874

ตอนที่ 5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เท่ากับ 0.859

ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร เท่ากับ 0.847

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) *สภาพทางพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.2 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50.95 ปี ร้อยละ 46.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 57.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.99 คน มีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 13.49 ปี ได้รับการอบรมเรื่องการผลิตผักเฉลี่ย 2.09 ครั้ง/ปี ร้อยละ 39.7 ได้รับการอบรมเรื่องการผลิตผักจากสำนักงานเกษตรอำเภอ และร้อยละ 36.7 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่

2) *สภาพทางพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร* พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.27 คน มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 21.41 ไร่ ร้อยละ 100.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง มีต้นทุนการผลิตผักเฉลี่ย 2,116.71 บาทต่อไร่ มีรายได้จากการผลิตผักเฉลี่ย 5,376.99 บาทต่อไร่ และร้อยละ 100.0 มีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตผักเป็นของตนเอง

1.3.2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตผักเฉลี่ย 3.33 ไร่ ร้อยละ 71.8 มีรูปแบบการผลิตแบบปลูกแปลง ร้อยละ 13.7 ผลิตผักเฉลี่ย มีจำนวนรอบการผลิตเฉลี่ย 1.78 ครั้ง ร้อยละ 100.0 จำหน่ายผลผลิตเป็นผักสด ร้อยละ 39.3 ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุ๋ยขาว ปุ๋ยมาร์ล หรือโดโลไมท์ ร้อยละ 35.4 ใช้เมล็ดพันธุ์จากร้านขายเมล็ดพันธุ์ ร้อยละ 51.8 นำเมล็ดพันธุ์ไปหว่านในแปลง ร้อยละ 63.1 มีการเพาะกล้า ร้อยละ 41.7 ใช้สายยางในการให้น้ำ ร้อยละ 48.6 ใช้น้ำจากสระน้ำในพื้นที่ตนเอง ร้อยละ 44.8 ใช้ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 59.9 ควบคุมวัชพืชโดยใช้จอบถากหรือใช้มือถอน ร้อยละ 54.3 ป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้วิธีกล ร้อยละ 36.6 เก็บเกี่ยวโดย

นับอายุตามชนิดผักเป็นเกณฑ์ ร้อยละ 27.4 มีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวโดยขนย้ายผลผลิตจากแปลงสู่ที่ร่ม ร้อยละ 79.6 ไม่มีการจดบันทึก และร้อยละ 68.6 จำหน่ายผลผลิตที่ตลาดในชุมชน

1.3.3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 8 ข้อ คือ 1) น้ำ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4) การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา 7) บุคลากร 8) เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ ผลการวิจัยพบว่า

1) **น้ำ** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.0 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งชุมชน หรือสถานที่ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตราย และร้อยละ 50.5 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นน้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า

2) **พื้นที่ปลูก** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.5 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นต้องดูแลรักษาพื้นที่ที่ผลิตผักเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน และร้อยละ 78.6 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นพื้นที่ปลูกต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความลาดชันและสอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย

3) **วัตถุดิบทรายทางการเกษตร** พบว่า ร้อยละ 67.9 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นผู้ปนวัตถุดิบทรายทางการเกษตรให้อยู่เหนือลมตลอดเวลา ระวางละอองฟุ้งกระจายสู่ตนเองและไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและปนเปื้อนสิ่งแวดล้อม และร้อยละ 57.3 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นไม่สามารถใช้สารเคมีหลายชนิดผสมในคราวเดียวกัน ฉีดพ่นเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูผักได้

4) **การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว** พบว่า ร้อยละ 87.4 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย และร้อยละ 76.7 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นหากเกษตรกรทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์นั้นจะต้องผ่านการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์

5) **การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 85.4 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นต้องมีการคัดแยกผลผลิตที่ด้อยคุณภาพกับผลผลิตที่มีคุณภาพ และร้อยละ 60.2 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง

6) **การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.5 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นใช้วัสดุปูรองพื้นหรือภาชนะบรรจุผลผลิตในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปนื้อมลพิษ เศษดิน และสิ่งสกปรก และร้อยละ 60.2 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นระหว่างขนย้ายผลผลิต ควรจัดวางภาชนะที่บรรจุไว้ในที่ร่มและอากาศถ่ายเทสะดวก

7) บุคลากร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 83.5 ตอบได้ถูกต้องในประเด็น ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรได้รับการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และร้อยละ 78.6 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นหากมีอาการเจ็บป่วย ต้องไม่ฉีดพ่นวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร

8) เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.5 ตอบได้ถูกต้องในประเด็นต้องมีการบันทึกข้อมูลและรวบรวมเอกสารหลักฐานของแต่ละรอบการผลิต

1.3.4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริม คือ การส่งเสริมแบบรายบุคคล รองลงมา การส่งเสริมแบบมวลชน และการส่งเสริมแบบกลุ่ม ตามลำดับ

(1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยเรียงลำดับประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริม คือ 1) เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ หรือไลน์ เพื่อขอความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์ 2) เกษตรกรสามารถพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำในการผลิตผักได้อย่างสะดวก และ 3) เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการผลิตผักที่แปลงของเกษตรกร ตามลำดับ

(2) การส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) โดยเรียงลำดับประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริม คือ 1) การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Line Facebook Youtube เป็นต้น 2) เอกสาร/คู่มือ/แผ่นพับ แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผัก และ 3) กระจายข่าวหมู่บ้านได้เป็นอย่างดีทั่วถึงและชัดเจน ตามลำดับ

(3) การส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) โดยเรียงลำดับประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริม คือ 1) การจัดอบรม สัมมนาการผลิตผัก และแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก 2) การจัดทำแปลงเรียนรู้/แปลงสาธิตการผลิตผักในพื้นที่ และ 3) การจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ ตามลำดับ

2) ด้านความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.82 โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริมตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 8 ข้อ ดังนี้

(1) น้ำ น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตต้องได้มาจากแหล่งไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน ไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งที่รองรับมูลสัตว์ ซึ่งเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

(2) *พื้นที่ปลูก* พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตรายต่อผลผลิต และพื้นที่ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

(3) *วัตถุอันตรายทางการเกษตร* ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรตามฉลากที่แสดงเท่านั้น และทำความสะอาดเครื่องพ่นวัตถุอันตรายทุกครั้ง ซึ่งเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

(4) *การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว* ปัจจัยการผลิตเมล็ดพันธุ์ ต้นพันธุ์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดินไม่มีการปนเปื้อนจุลินทรีย์และสารเคมีที่ไม่ปลอดภัยต่อผลผลิต ซึ่งเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

(5) *การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว* การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะเพื่อป้องกันการปนเปื้อน ซึ่งภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวต้องแยกออกจากภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย ซึ่งเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

(6) *การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา* ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่น ๆ จากพื้นดิน ซึ่งเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

(7) *บุคลากร* ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง ต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต ซึ่งเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

(8) *เอกสาร บันทึกข้อมูล และการตามสอบ* ต้องบันทึกข้อมูลการปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การบำรุงรักษา ปริมาณผลผลิต ราคาในการจำหน่ายผลผลิต และผู้รับซื้อผลผลิตทุกครั้ง ซึ่งเกษตรกรได้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง

3) *ด้านการสนับสนุน* ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริม คือ 1) การสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิตผัก 2) การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ 3) การสนับสนุนให้เกษตรกรสร้างเครือข่ายผลิตผัก 4) การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก 5) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น 6) การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิต ตามลำดับ

1.3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

(1) **ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรได้รับการส่งเสริม คือ 1) ปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่ม 2) ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน และ 3) ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล ตามลำดับ

ก. **ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหา คือ 1) เกษตรกรไม่สะดวกเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่ 2) เจ้าหน้าที่ขาดการติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง 3) ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการผลิตผัก และ 4) การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก ตามลำดับ

ข. **ปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่ม** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหา คือ 1) ขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่ 2) เนื้อหาในการอบรมไม่ตรงกับความต้องการ 3) ขาดการจัดทำแปลงเรียนรู้ และ 4) การอบรมการผลิตผักขาดความต่อเนื่อง ตามลำดับ

ค. **ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหา คือ 1) ขาดเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการผลิตผัก 2) ขาดแหล่งกระจายข่าวของชุมชน และ 3) ขาดการส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

(2) **ปัญหาด้านความรู้** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหา คือ 1) ขาดความรู้ในการใช้วัตถุดิบตราทางการเกษตร 2) เนื้อหาของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเข้าใจยาก และ 3) ขาดความรู้ด้านการจัดบันทึก ตามลำดับ

(3) **ปัญหาด้านการสนับสนุน** ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหา คือ 1) ขาดการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตผัก 2) ขาดการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น 3) ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการผลิตผัก 4) ขาดการสนับสนุนการรวมกลุ่ม และ 5) ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

(1) ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คือ 1) ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบกลุ่ม 2) ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบมวลชน และ 3) ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบรายบุคคล ตามลำดับ

ก. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คือ 1) เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง 2) เจ้าหน้าที่ควรมีการบริการให้คำแนะนำผ่านช่องทาง Line เพื่อความสะดวกในการติดต่อ และ 3) เจ้าหน้าที่ควรมีการส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตามลำดับ

ข. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) โดยเรียงลำดับประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ 2) ควรสำรวจเรื่องที่ต้องการก่อนจัดอบรม 3) ควรมีการอบรมการผลิตผักให้แก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ และ 4) ควรสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ในพื้นที่ ตามลำดับ

ค. ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) โดยเรียงลำดับประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Facebook Youtube เป็นต้น 2) ควรจัดทำเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการผลิตผักให้เกษตรกร 3) ควรมีการจัดนิทรรศการถ่ายทอดความรู้การผลิตผักในงานต่าง ๆ เช่น คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) 4) ควรสร้างเครื่องมือในการกระจายข่าวสารในชุมชนให้มีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ และ 5) ควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตผักที่ทันสมัย ตามลำดับ

(2) ข้อเสนอแนะด้านความรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) โดยเรียงลำดับประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรส่งเสริมความรู้ในเรื่องการใช้วัตถุดิบทางการเกษตร 2) ควรส่งเสริมความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้เกษตรกรรับรู้และเข้าใจ 3) ควรส่งเสริมการจดบันทึก การเก็บเอกสารหลักฐานและการจัดทำบัญชีให้แก่เกษตรกร และ 4) ควรส่งเสริมความรู้ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ตามลำดับ

(3) ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.07) โดยเรียงลำดับประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ คือ 1) ควรสนับสนุนให้มีการขอรับรองมาตรฐาน GAP 2) ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 4.27) 3) ควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายของผู้ผลิตผัก 4) ควรสนับสนุนให้มีการเข้าถึง

แหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก 5) ควรสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของผู้ผลิตผัก และ 6) ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ พันธุ์พืช ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 สภาพทางพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

1) เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.2 เป็นเพศหญิง เนื่องจากเพศหญิง เข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำเกษตรมากขึ้น และมีความคิดริเริ่มในการทำเกษตรตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบกับการผลิตผักจะต้องใช้ความประณีต และความใส่ใจ ส่วนเพศชายเป็นผู้ใช้แรงงานในการผลิตปาล์ม น้ำมัน และยางพาราซึ่งต้องใช้กำลังในการทำงาน สอดคล้องกับ อนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562, น.37) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.3 เป็นเพศหญิง และปริญญา ลำคำ (2564, น.44) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอผาขาว จังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.0 เป็นเพศหญิง

2) อายุ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.95 ปี เนื่องจากปัจจุบันสังคมไทย เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้ที่ทำการเกษตรมีอายุมากขึ้น ซึ่งวัยหนุ่มสาวทำงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น สอดคล้องกับ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.42) ศึกษาเรื่อง การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.12 ปี ซึ่งแตกต่างกับ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.63 ปี และปริญญา ลำคำ (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.51 ปี

3) ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากในอดีตความพร้อมในการให้โอกาสทางการศึกษาของครอบครัวเกษตรกรยังมีน้อยและมีความลำบากทางด้านการเงิน ทำให้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ทำให้สามารถอ่านออก เขียนได้ สื่อสารกันได้อย่างเข้าใจ สอดคล้องกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และอนุวัฒน์ อยู่สงค์ (2562, น.37) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

4) *จำนวนสมาชิกในครัวเรือน* พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.99 คน เนื่องจากพื้นฐานของครอบครัวประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 2 คน และมีทายาทเพิ่มขึ้นตามความพร้อมของครอบครัว ทำให้จำนวนสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.43) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.08 คน

5) *ประสบการณ์ในการผลิตผัก* พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 13.49 ปี เนื่องจากเกษตรกรผลิตผักมาเป็นระยะเวลาานาน และสืบทอดการผลิตผักมาจากบรรพบุรุษ แตกต่างกับ รัชตากรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 6.11 ปี และกนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2560, น.49) ศึกษาเรื่อง ความต้องการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกผักปลอดภัยเฉลี่ย 6.49 ปี

6) *จำนวนการอบรมเรื่องการผลิตผัก* พบว่า เกษตรกรได้รับการอบรมเรื่องการผลิตผักเฉลี่ย 2.09 ครั้ง/ปี เนื่องจากหน่วยงานในแต่ละพื้นที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณที่แตกต่างกัน ทำให้จำนวนครั้งในการได้รับการฝึกอบรมจึงแตกต่างกัน แตกต่างกับ รัชตากรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผักเฉลี่ย 1.51 ครั้ง

7) *หน่วยงานที่ให้การอบรมเรื่องการผลิตผัก* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.7 ได้รับการอบรมเรื่องการผลิตผักจากสำนักงานเกษตรอำเภอ จากการสัมภาษณ์ พบว่า สำนักงานเกษตรอำเภอเป็นหน่วยงานในพื้นที่ที่รู้จักเกษตรกร มีความใกล้ชิดกับเกษตรกร และเป็นหน่วยงานที่เกษตรกรสามารถขอรับคำแนะนำในการผลิตผักได้สะดวก

8) *การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร* พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ เนื่องจากเกษตรกรผู้ผลิตผักส่วนใหญ่ในอำเภอเหนือคลอง ได้รับการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ตั้งแต่ ปี 2562 เป็นต้นมา แตกต่างกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.46) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

2.1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) *จำนวนแรงงานในครัวเรือน* พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.27 คน เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือน มีทั้งวัยเด็กซึ่งกำลังศึกษา วัยหนุ่มสาวซึ่งไปทำงานในเมืองใหญ่และวัยผู้สูงอายุซึ่งไม่มีกำลังเพียงพอในการผลิตผัก แตกต่างกับ รัชตากรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 3.46 คน และปริญญา ลำคำ (2564, น.48) พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรเฉลี่ย 3.31

2) **พื้นที่ถือครองทำการเกษตร** พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรเฉลี่ย 21.41 ไร่ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกปาล์มน้ำมันและยางพารา ซึ่งเป็นอาชีพหลักในการทำเกษตร แตกต่างกับ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.88) พบว่า เกษตรกรเกษตรกรรมพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 18.31 ไร่

3) **ลักษณะการถือครองที่ดิน** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่อำเภอเหนือคลอง ซึ่งได้รับมรดกจากบรรพบุรุษ หรือซื้อที่ดินเพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้ว

4) **ต้นทุนการผลิตฝัก** พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตฝักเฉลี่ย 2,116.71 บาทต่อไร่ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ผลิตฝักจำนวนไม่มากทำให้ต้นทุนการผลิตฝักไม่สูง แตกต่างกับ อิศารัตน์ สุขชู (2564) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตฝักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตฝักเฉลี่ย 19,982.57 บาทต่อไร่ต่อปี

5) **รายได้จากการผลิตฝัก** พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตฝักเฉลี่ย 5,376.99 บาทต่อไร่ เนื่องจากรายได้หลักของเกษตรกรมาจากการทำสวนปาล์มน้ำมันและยางพารา ประกอบกับพื้นที่ผลิตฝักของเกษตรกรมีพื้นที่น้อย และเนื่องจากรูปแบบการผลิตฝักและชนิดของฝักของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน แตกต่างกับ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.44) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตฝัก เฉลี่ย 16,338.81 บาท นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.43) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตฝักเฉลี่ย 18,176.11 บาท และ อารีรัตน์ ศิริโชติ (2555, น.43) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตฝัก 10,000-20,000 บาทต่อปี

6) **แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตฝัก** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิตฝัก เนื่องจากการผลิตฝักเป็นอาชีพเสริมจากการทำสวนปาล์มน้ำมันและยางพารา ทำให้มีเงินทุนจากการทำสวนมาต่อยอดในการผลิตฝัก โดยไม่ต้องไปหาจากแหล่งเงินทุนอื่น ๆ สอดคล้องกับ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2558, น.48) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.56 มีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตฝักปลอดภัยเป็นของตนเอง

2.2 สภาพการผลิตฝักของเกษตรกร

2.2.1 **พื้นที่ผลิต** พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ผลิตฝักเฉลี่ย 3.33 ไร่ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ผลิตฝักบนพื้นที่ว่างบริเวณรอบบ้าน หรือใกล้บ้าน นอกเหนือจากทำสวนปาล์มน้ำมันและยางพารา สอดคล้องกับ โกสินทร์ แสงสงวงศ์ (2558, น.66) ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจผลิตพืชฝัก

ปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรจังหวัดสระบุรี พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกพืชผักปลอดภัยจากสารพิษเฉลี่ย 3.09 ไร่

2.2.2 ชนิดผักที่ผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 13.7 ผลิตผักเหียง รองลงมา ร้อยละ 12.2 ผลิตผักกาดขาว ร้อยละ 9.5 ผลิตกวางตุ้ง ร้อยละ 8.5 ผลิตพริกขี้หนู ร้อยละ 7.0 ผลิตคะน้า ผักสลัดและหน่อข่า ร้อยละ 6.7 ผลิตแตงกวา ร้อยละ 6.4 ผลิตถั่วฝักยาว ร้อยละ 5.8 ผลิตผักบุ้งจีน ร้อยละ 5.2 ผลิตบวบ ร้อยละ 4.0 ผลิตชะอม ร้อยละ 3.7 ผลิตผักกาดหอม และร้อยละ 3.3 ผลิตบวบก ตามลำดับ เนื่องจากผักเหียงเป็นพืชที่สามารถปลูกแซมในสวนปาล์มน้ำมันและยางพาราได้ เป็นพืชที่ปลูกง่ายไม่ต้องการการดูแลมากก็สามารถเติบโตได้ และสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี ทำให้เกษตรกรผู้ผลิตผักนิยมปลูกผักเหียง

2.2.3 จำนวนรอบการผลิตในปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรมีรอบการผลิตผักเฉลี่ย 1.78 ครั้ง เนื่องจากเกษตรกรใช้เวลาว่างจากการทำสวนปาล์มน้ำมันและสวนยางพารา มาผลิตผักเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.93) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการผลิตผัก 1 รอบต่อปี

2.2.4 รูปแบบการจำหน่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 จำหน่ายผลผลิตเป็นผักสด เนื่องจากชนิดผักที่เกษตรกรปลูกไม่เหมาะกับการแปรรูป ผู้บริโภคนิยมซื้อผักสดเพื่อไปประกอบอาหารเอง ส่งผลให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ง่าย สะดวก และได้เงินเร็ว สอดคล้องกับ รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด (2564, น.93) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตในรูปแบบผักสด

2.2.5 การเตรียมดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 39.3 ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุณขาว ปุณมาร์ล จากการสัมภาษณ์ พบว่า พื้นที่ทำการเกษตรของอำเภอเหนือคลองเดิมเป็นพื้นที่ทำนา ทำให้ดินมีความเป็นกรดสูง เกษตรกรจึงปรับปรุงสภาพดินเป็นกรดให้เป็นกลางโดยใช้ปุณขาว ปุณมาร์ล

2.2.6 แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 35.4 ใช้เมล็ดพันธุ์จากร้านขายเมล็ดพันธุ์ จากการสัมภาษณ์ พบว่า มีร้านขายเมล็ดพันธุ์ในพื้นที่ ระยะทางไม่ไกลซึ่งเดินทางไปซื้อเมล็ดพันธุ์ได้สะดวก

2.2.7 การจัดการเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.8 นำเมล็ดพันธุ์ไปหว่านในแปลง จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรไม่ต้องการใช้สารเคมีในการคลุกเมล็ด เนื่องจากเป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิต

2.2.8 การเพาะกล้า พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.1 มีการเพาะกล้า จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรต้องการให้ต้นกล้าผักที่มีความสมบูรณ์ แข็งแรง สามารถวางแผนประมาณการจำนวนต้นกล้าที่ต้องการใช้ก่อนปลูกลงในแปลง และเป็นการประหยัดต้นทุนด้านเมล็ดพันธุ์

2.2.9 ระบบการให้น้ำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.7 ใช้สายยางในการให้น้ำ จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ในการผลิตผักจำนวนไม่มาก และระหว่างการให้น้ำ เกษตรกรสามารถสำรวจโรค วัชพืช และแมลงศัตรูพืชในแปลงผักได้อย่างทั่วถึงไปพร้อมกับการให้น้ำ

2.2.10 แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.6 ใช้สระน้ำในพื้นที่ตนเอง จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรเคยประสบปัญหาภัยแล้ง ไม่มีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร จึงวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ของตนเองโดยขุดสระน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการทำการเกษตรและสำรองไว้ใช้ในหน้าแล้ง

2.2.11 การใช้ปุ๋ย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.8 ใช้ปุ๋ยเคมี จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรสามารถซื้อปุ๋ยเคมีได้ง่าย ซึ่งปุ๋ยเคมีมีธาตุอาหารที่พืชต้องการในปริมาณสูง เหมาะสมที่พืชจะนำไปใช้ประโยชน์ในการเจริญเติบโต

2.2.12 การควบคุมวัชพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.9 ใช้จอบตากหรือใช้มือถอน จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ในการผลิตผักมีจำนวนไม่มาก ซึ่งเกษตรกรสามารถใช้จอบตากหรือใช้มือถอนก็สามารถควบคุมวัชพืชในแปลงได้

2.2.13 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.3 ใช้วิธีกล จากการสัมภาษณ์ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ในการผลิตผักจำนวนไม่มาก การใช้วิธีกล เช่น ใช้มือจับ ใช้สวิง การใช้กับดักกาวเหนียว ก็สามารถกำจัดศัตรูพืชได้ โดยเกษตรกรจะจับหนอนหรือแมลงศัตรูพืชในเวลาพลบค่ำหรือกลางคืน

2.2.14 เกณฑ์ในการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.6 นับอายุตามชนิดผัก จากการสัมภาษณ์ พบว่า การนับอายุตามชนิดผักเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดที่เกษตรกรสามารถยึดถือเป็นเกณฑ์เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสูงสุด โดยผักแต่ละชนิดมีอายุในการเก็บเกี่ยวที่แตกต่างกัน

2.2.15 การจดบันทึก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.6 ไม่จดบันทึก จากการสัมภาษณ์ พบว่า ไม่จำเป็นต้องบันทึกข้อมูลและรวบรวมเอกสารหลักฐาน เพราะเกษตรกรมั่นใจในกระบวนการผลิตผักของตนเองว่าปลอดภัย ไม่มีสารตกค้าง และจำหน่ายผลผลิตได้หมดในตลาดชุมชนของตนเอง และข้อมูลที่ใช้นั้นก็มีจำนวนมาก ความถี่ในการบันทึกบ่อย บันทึกยุ่งยาก

2.2.16 แหล่งจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตที่ตลาดในชุมชน เนื่องจากเกษตรกรสามารถกำหนดราคาผลผลิตเองได้ และผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของผลผลิต สอดคล้องกับ จิราภรณ์ หล้าดวงดี (2562, น.61) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลหนองแวงโสกพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตให้ผู้บริโภคโดยตรงในท้องถิ่น

2.3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.7 มีความรู้ในระดับมาก โดยมีระดับความรู้เฉลี่ย 11.10 คะแนน โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้มากที่สุด คือไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งชุมชน หรือสถานที่ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตราย ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเกษตรกรเล็งเห็นถึงอันตรายของสารตกค้างในผลผลิตที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภค ซึ่งตัวเกษตรกรเองก็เป็นผู้บริโภคผลผลิตของตนเองเป็นลำดับแรก แตกต่างกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.53) พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักตามเกษตรที่เหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีระดับความรู้เฉลี่ย 10.85 คะแนน โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความรู้มากที่สุด คือ น้ำที่นำมาใช้ล้างผลผลิตเบื้องต้นเป็นน้ำอะไรก็ได้

2.4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ในประเด็นวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและตามฉลากที่แสดงเท่านั้น และทำความสะอาดเครื่องพ่นวัตถุอันตรายทุกครั้ง และด้านวิธีการส่งเสริมโดยการส่งเสริมแบบรายบุคคล ซึ่งเกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ หรือไลน์ เพื่อขอความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์ แตกต่างกับ ปริญญา ลำคำ (2564, น.89) พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยหน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริมแบบมวลชน ซึ่งได้จัดทำเอกสาร แผ่นพับเกี่ยวกับการปลูกผักและมีการจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักแก่เกษตรกร

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2.5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหา

ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่มมากที่สุด ในประเด็นขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนปาล์ม น้ำมัน และยางพารา ทำให้ทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงเน้นการส่งเสริมการผลิตปาล์ม น้ำมัน และยางพารา จึงทำให้เกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่อำเภอเหนือคลองมีปัญหาการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก แตกต่างกับ จิราภรณ์ หล้าดวงดี (2563, น.77) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในประเด็นขาดแปลงต้นแบบในการศึกษาดูงาน

2.5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบกลุ่มมากที่สุด ในประเด็นควรจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ เนื่องจากเกษตรกรมีความเชี่ยวชาญในการทำสวนปาล์ม น้ำมัน และยางพารา ทำให้ความสามารถในการผลิตผักยังไม่สมบูรณ์ จึงมีความต้องการไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตผักนอกสถานที่เพื่อนำความรู้กลับมาประยุกต์ใช้ในการผลิตผักของตนเอง แตกต่างกับ ศรีณยา ปัญญาฮีน (2563, น.76) พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาช่วยสนับสนุนการประชาสัมพันธ์เพื่อผลักดันให้ผลผลิตของเกษตรกรสามารถจำหน่ายสู่ตลาดภายนอกชุมชนได้และปลูกฝังให้คนในชุมชนหันมาบริโภคผักปลอดสารพิษ

3. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตผักเฉลี่ย 2.09 ครั้ง ซึ่งถือว่าน้อยสำหรับการหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผัก ดังนั้นเกษตรกรควรปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของตนเอง โดยเข้าร่วมการอบรม จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปส่งเสริมหรือสนับสนุนด้านองค์ความรู้ ซึ่งเกษตรกรสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในการพัฒนาการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของตนเอง เพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าต่อไป

2) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.6 ไม่มีการจดบันทึก ดังนั้น เกษตรกรควรจะตระหนักถึงความสำคัญของการจดบันทึกข้อมูลและการจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เพื่อการตรวจสอบย้อนกลับและเป็นการบันทึกข้อมูลต้นทุนและรายได้จากการผลิตผัก ซึ่งทำให้เกษตรกรสามารถทราบถึงผลกำไรจากการผลิตผักในแต่ละรอบ

3) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.7 มีความรู้อยู่ในระดับมาก เพื่อให้ความรู้ที่เกษตรกรมีคงอยู่ต่อไป ดังนั้น เกษตรกรควรถ่ายทอดความรู้ให้กับทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่ เพื่อสร้างความรู้และประสบการณ์ในการผลิตผักให้ทายาท เพื่อสืบทอดอาชีพเกษตรกรรม

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาประเด็นเจ้าหน้าที่ขาดการติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรติดตาม ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ

2) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะประเด็นควรจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่อยู่ในระดับมาก แต่ด้วยงบประมาณที่จำกัดทำให้ไม่สามารถจัดศึกษาดูงานได้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอก หรือภาคเอกชน มาให้ความรู้ในด้านการตลาด เพื่อให้เกษตรกรเห็นช่องทางในการจำหน่ายผลผลิตที่เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากตลาดในชุมชน

3) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาประเด็นขาดการส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับมาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรสร้างสื่อสารสนเทศของเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เข้าใจง่ายให้เกษตรกรศึกษา

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะประเด็นควรสนับสนุนให้มีการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูกอยู่ในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรหาแหล่งสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ราคาถูก และเกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่าย

2) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะประเด็นควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายของผู้ผลิตผักอยู่ในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดมาตรการเกี่ยวกับราคาผลผลิตที่ได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้มีราคาสูงกว่าผลผลิตที่ไม่ได้รับการรับรอง เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจการการผลิตผักให้กับเกษตรกร

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 3.2.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 3.2.2 ควรมีการศึกษาเทคโนโลยีการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ศูนย์วิทยบริการวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

- กนกกาญจน์ สว่างเมฆ. (2560). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *การผลิตพืชผักปลอดภัย (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- โกสินทร์ แสงสว่างค์. (2558). *การตัดสินใจผลิตพืชผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัด สระบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- งานทะเบียนราษฎร. (2566). *จำนวนประชากรอำเภอเหนือคลอง. ที่ว่าการอำเภอเหนือคลอง*.
- จิราภรณ์ หล้าดวงดี. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร ตำบลหนองแขงโลกพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จำเริญ หมื่นวัน. (2556). *การยอมรับการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในจังหวัด ปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2524). *การส่งเสริมการเกษตร: หลักการและวิธีการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดุขฎี พรหมทัต. (2558). *การประเมินพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สุวรรณภูมิ.
- ธิดารัตน์ สุขชู. (2564). *การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นาวินทร์ แก้วดวง. (2558). *การผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรใน จังหวัดหนองคาย* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2540). *ส่งเสริมการเกษตร*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2560). การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 6 น. 6-58). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปริญญา ลำคำ. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอผาขาว จังหวัดเลย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์ศักดิ์ อังกลีทธิ. (2565). แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, หน่วยที่ 4, น. 4-41). สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2557). *ศาสตร์เพื่อการส่งเสริมการเกษตร เล่ม 1 (หลักการ รูปแบบ และกลยุทธ์)* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเกษตร ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร.
- รัชดาภรณ์ โพธิ์พาด. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนา เสถียรสวัสดิ์. (2523). ผัก. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 5*. (น. 3 – 19).
- วิจิตร วังไฉ, ธวัช ละเปารยะ, ไพรัช ธีระวุฒิชัย, ประภากร ตั้งกิจโชติ, ยิ่งยง ไพสุขสานติวัฒนา และธัญญา เตชะศีลพิทักษ์. (2537). *การจำแนกพืชสวน*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะเกษตร ภาควิชาพืชสวน.
- ศรัณยา ปัญญาเย็น. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการในการส่งเสริมปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตรมหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 40(3): 127-137.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564, 25 มีนาคม). *ปีแห่งผักผลไม้ กินเพิ่ม เสริมการปลูก*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
<https://www.facebook.com/thaihealth/photos/a.181206533105/10158032467298106/?type=3>

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2565). *มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.9001-2564 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ห้างหุ้นส่วนจำกัดแสงจันทร์การพิมพ์.

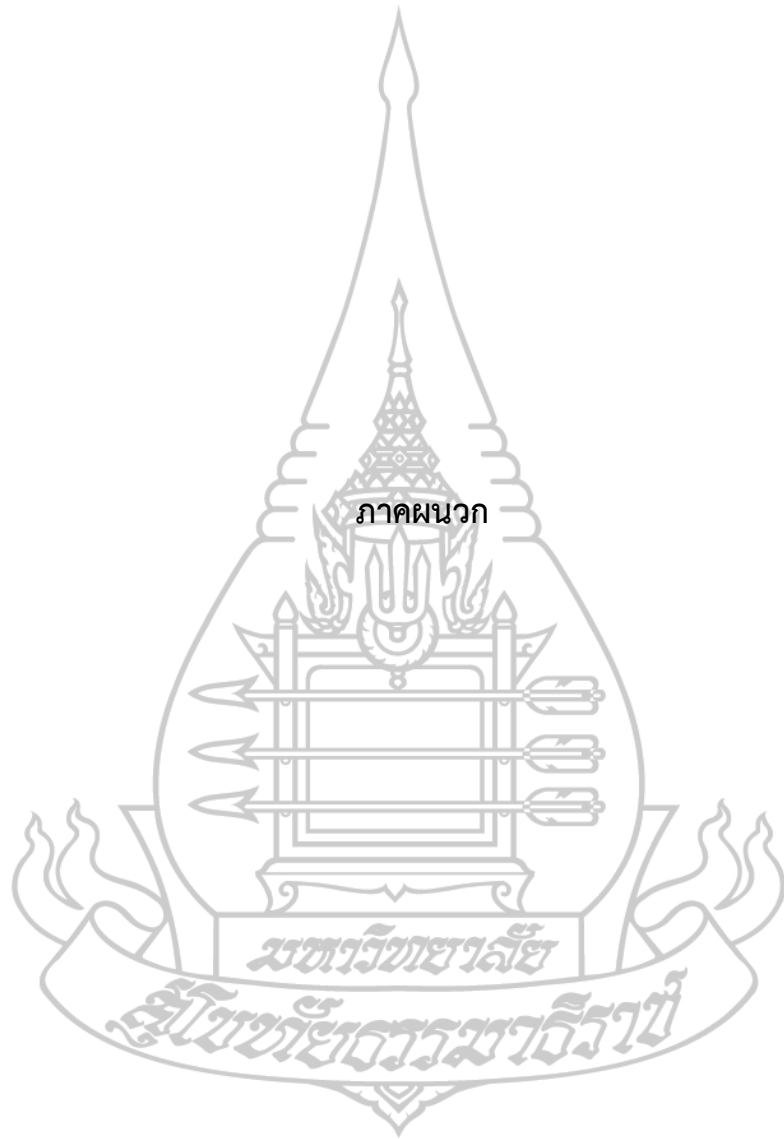
สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง. (2566). *แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2566 – 2570*. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกระบี่. (2565). *แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดกระบี่ (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวน*. <https://www.opsmoac.go.th/krabi-strategic-preview-441691791794>

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2567). *สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศ ปี 2566*. ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

อนุวัฒน์ อยู่สงค์. (2562). *การส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกรในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อารีรัตน์ ศิริโชติ. (2555). *การใช้เทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์การวิจัย**ชื่อเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
ในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่****คำชี้แจง:**

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อประกอบการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษา จึงขอความร่วมมือจากท่านในการตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

3. แบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน () หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่างของแต่ละ

คำถามตามความเป็นจริง

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษา

() 1. ไม่ได้ศึกษา	() 2. ประถมศึกษา
() 3. มัธยมศึกษาตอนต้น	() 4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
() 5. อนุปริญญา/ปวส.	() 6. ปริญญาตรี
() 7. ปริญญาโท	() 8. อื่น ๆ (ระบุ)
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน คน (รวมผู้ตอบแบบสัมภาษณ์)
5. ประสบการณ์ในการผลิตผัก ปี
6. จำนวนการอบรมเรื่องการผลิตผัก.....ครั้ง/ปี
7. หน่วยงานที่ให้การอบรมเรื่องการผลิตผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. สำนักงานเกษตรอำเภอ	
() 2. สำนักงานเกษตรจังหวัด	
() 3. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร	
() 4. สถานีพัฒนาที่ดิน	
() 5. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด	
() 6. อื่น ๆ (ระบุ)	
8. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. สหกรณ์การเกษตร	() 2. กลุ่มเกษตรกร
() 3. กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	() 4. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
() 5. วิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย	() 6. กลุ่มแปลงใหญ่
() 7. ลูกค้า ธ.ก.ส.	() 8. อื่น ๆ (ระบุ)

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1. จำนวนแรงงานในครัวเรือน คน
2. พื้นที่ถือครองทำการเกษตร ไร่
3. ลักษณะการถือครองที่ดิน
 - () 1. ของตนเอง () 2. เช่า () 3. อื่น ๆ (ระบุ)
4. ต้นทุนการผลิตฝัก บาท
5. รายได้จากการผลิตฝัก ปีการผลิต 2566/2567 บาท
6. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตฝัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1. ของตนเอง () 2. กู้จาก ธ.ก.ส.
 - () 3. กู้จากสหกรณ์การเกษตร () 4. กู้จากกองทุนหมู่บ้าน
 - () 5. กู้จากธนาคารพาณิชย์ () 6. อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตฝักของเกษตรกร

1. พื้นที่ผลิตฝัก ไร่
2. รูปแบบการผลิตฝัก
 - () 1. ปลูกในแปลง () 2. ปลูกในโรงเรือนกางมุ้ง
 - () 3. ปลูกระบบไฮโดรโพนิกส์ () 4. อื่น ๆ (ระบุ)
3. ชนิดฝักที่ผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1. ฝักกาดขาว () 2. คະน้ำ () 3. กวางตุ้ง
 - () 4. ฝักสลัด () 5. แต่งกวา () 6. ถั่วฝักยาว
 - () 7. ฝักบั้งเงิน () 8. ฝักกาดหอม () 9. พริกชี้หนู
 - () 10. บัวบก () 11. หน่อข่า () 12. ฝักเหลี่ยม
 - () 13. บวบ () 14. ชะอม () 15. อื่น ๆ (ระบุ)
4. จำนวนรอบการผลิต
 - () 1. ผลิตเพียงครั้งเดียว
 - () 2. ผลิต 2 ครั้ง
 - () 3. ผลิต 3 ครั้งขึ้นไป
 - () 4. อื่น ๆ (ระบุ)
5. รูปแบบการจำหน่ายผลผลิต
 - () 1. ฝักสด () 2. ฝักแปรรูป
 - () 3. อื่น ๆ (ระบุ)

6. ท่านมีการเตรียมดินสำหรับผลิตผักอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ไถตะ 1 ครั้ง และตากดินไว้อย่างน้อย 7 วัน
 () 2. ไถพรวนดิน 1 ครั้ง และตากดินไว้อย่างน้อย 7 วัน
 () 3. ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุ๋ยขาว ปุ๋ยมาร์ล หรือโดโลไมท์
 () 4. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือมูลสัตว์
 () 5. อื่น ๆ (ระบุ)

7. แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ร้านขายเมล็ดพันธุ์ () 2. ร้านค้าออนไลน์
 () 3. เกษตรกรข้างเคียง/เพื่อนบ้าน () 4. เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง
 () 5. ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ () 6. อื่น ๆ (ระบุ)

8. ก่อนนำเมล็ดพันธุ์ผักไปปลูก ท่านมีการจัดการเมล็ดพันธุ์อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. นำเมล็ดพันธุ์ไปหว่านเลย
 () 2. แช่เมล็ดพันธุ์ผักในน้ำอุ่น
 () 3. คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมี
 () 4. อื่น ๆ (ระบุ)

9. ท่านมีการเพาะกล้าผักก่อนปลูกหรือไม่

- () 1. ไม่มีการเพาะกล้า
 () 2. มีการเพาะกล้า
 () 3. อื่น ๆ (ระบุ)

10. ระบบการให้น้ำของท่านเป็นแบบใด

- () 1. ไม่มีระบบการให้น้ำ () 2. ใช้ระบบน้ำหยด
 () 3. ใช้ระบบสปริงเกอร์ () 4. ใช้ระบบให้น้ำอัจฉริยะ (HandySense)
 () 5. ใช้สายยางรดน้ำ () 6. อื่น ๆ (ระบุ)

11. แหล่งน้ำที่ท่านใช้มาจากที่ใด

- () 1. คลองชลประทาน () 2. น้ำบาดาล
 () 3. สระน้ำในพื้นที่ตนเอง () 4. น้ำประปา
 () 5. น้ำฝน () 6. อื่น ๆ (ระบุ)

12. ท่านใส่ปุ๋ยอะไรในการผลิตผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ปุ๋ยเคมี () 2. ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก
 () 3. ใช้น้ำหมักชีวภาพ () 4. อื่น ๆ (ระบุ)

13. ท่านมีวิธีการควบคุมวัชพืชในแปลงผักอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ใช้จอบตากหรือใช้มือถอน
- () 2. คลุมดินด้วยพลาสติกสีดำ หรือสีเทา-เงิน
- () 3. เพิ่มจำนวนต้นผักต่อพื้นที่
- () 4. ใช้สารเคมี
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ)

14. ท่านมีวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในการผลิตผักอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ใช้วิธีกล (เช่น ใช้มือจับ ใช้กับดักกาวเหนียว ใช้กับดักแสงไฟ คลุมด้วยแปลงมุ้งตาข่าย)
- () 2. ใช้ศัตรูธรรมชาติ (เช่น ตัวห้ำ ตัวเบียน เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอร์เรีย เชื้อบาซิลลัส ทูริงเยนซิส)

- () 3. สารสกัดจากพืช (เช่น สารสกัดสะเดา น้ำส้มควันไม้)
- () 4. ใช้สารเคมี
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ)

15. ท่านใช้เกณฑ์ใดในการเก็บเกี่ยวผัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. นับอายุตามชนิดผัก
- () 2. คุณภาพความเหมาะสมต่อการนำไปใช้
- () 3. เก็บเกี่ยวตามคำสั่งซื้อ
- () 4. ความสุกแก่ของผัก
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ)

16. ท่านมีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ขนย้ายจากแปลงสู่ที่ร่ม
- () 2. ตัดแต่งผัก
- () 3. ล้างทำความสะอาด
- () 4. บรรจุลงในภาชนะตามขนาดที่กำหนด
- () 5. เก็บในห้องเย็นเพื่อรอจำหน่าย
- () 6. อื่น ๆ (ระบุ)

17. ท่านได้จดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในการปลูกผักหรือไม่

- () 1. จดบันทึก
- () 2. ไม่ได้จดบันทึก

18. แหล่งจำหน่ายผลผลิตของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. พ่อค้าคนกลาง
- () 2. ตลาดในชุมชน
- () 3. ตลาดเกษตรกรระดับจังหวัด
- () 4. ห้างสรรพสินค้า
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง : จากคำถามต่อไปนี้ ขอให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าถูก และทำเครื่องหมาย ✗ ในช่องคำตอบที่ท่านคิดว่าผิด

ประเด็น	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
1. ไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งชุมชน หรือสถานที่ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตราย	✓	
2. น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวไม่จำเป็นต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า <i>เฉลย</i> น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า		✓
3. พื้นที่ปลูกต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความลาดชัน และสอดคล้องกับข้อกำหนดกฎหมาย	✓	
4. ต้องดูแลรักษาพื้นที่ที่ปลูกผักเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน	✓	
5. สามารถใช้สารเคมีหลายชนิดผสมในคราวเดียวกัน ฉีดพ่นเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูผักได้ <i>เฉลย</i> ไม่สามารถใช้สารเคมีหลายชนิดผสมในคราวเดียวกัน ฉีดพ่นเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูผักได้		✓
6. ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรให้อยู่ได้ลมตลอดเวลา ระวังละอองฟุ้งกระจายสู่ตนเอง และไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียง และสิ่งแวดล้อม <i>เฉลย</i> ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรให้อยู่เหนือลมตลอดเวลา ระวังละอองฟุ้งกระจายสู่ตนเอง และไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและปนเปื้อนสิ่งแวดล้อม		✓
7. หากเกษตรกรทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์นั้นจะต้องผ่านการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์	✓	
8. สามารถใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ยได้ <i>เฉลย</i> ไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย		✓
9. ต้องมีการคัดแยกผลผลิตที่ด้อยคุณภาพกับผลผลิตที่มีคุณภาพ	✓	
10. สามารถวางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วล้มฝังกับพื้นดินโดยตรง <i>เฉลย</i> ไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วล้มฝังกับพื้นดินโดยตรง		✓

ประเด็น	คำตอบ	
	ถูก	ผิด
11. ระหว่างรอกขนย้ายผลผลิต ควรจัดวางภาชนะที่บรรจุผลผลิตไว้ในที่โล่งแจ้ง และมีแสงแดดส่องถึง เฉลย ระหว่างรอกขนย้ายผลผลิต ควรจัดวางภาชนะที่บรรจุไว้ในที่ร่มและอากาศถ่ายเทสะดวก		✓
12. ใช้วัสดุรองพื้นหรือภาชนะบรรจุผลผลิตในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก	✓	
13. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบตรายทางการเกษตรได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	✓	
14. หากมีอาการเจ็บป่วย สามารถฉีดพ่นวัตถุดิบตรายทางการเกษตรได้ เฉลย หากมีอาการเจ็บป่วย ต้องไม่ฉีดพ่นวัตถุดิบตรายทางการเกษตร		✓
15. ต้องมีการบันทึกข้อมูลและรวบรวมเอกสารหลักฐาน ของแต่ละรอบการผลิต	✓	

ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 การส่งเสริมแบบรายบุคคล					
1.1.1 เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการผลิตผักที่แปลงของเกษตรกร					
1.1.2 เกษตรกรสามารถพบเจ้าหน้าที่เพื่อขอคำแนะนำในการผลิตผักได้อย่างสะดวก					
1.1.3 เกษตรกรสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ หรือไลน์ เพื่อขอความช่วยเหลือได้ทันเหตุการณ์					
1.2 การส่งเสริมแบบกลุ่ม					
1.2.1 การจัดอบรม สัมมนาการผลิตผักและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการผลิตผัก					
1.2.2 การจัดทำแปลงเรียนรู้/แปลงสาธิต การผลิตผักในพื้นที่					
1.2.3 การจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่					
1.3 การส่งเสริมแบบมวลชน					
1.3.1 เอกสาร/คู่มือ/แผ่นพับ แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิตผัก					
1.3.2 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ได้ยินอย่างถ่องแท้และชัดเจน					
1.3.3 การส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Line Facebook Youtube เป็นต้น					

ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2. ด้านความรู้					
2.1 น้ำ น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตต้องได้มาจากแหล่งไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน ไม่ใช้น้ำเสียจากแหล่งที่รองรับมูลสัตว์					
2.2 พื้นที่ปลูก พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอันตรายต่อผลผลิต และพื้นที่ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย					
2.3 วัสดุอันตรายทางการเกษตร ใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและตามฉลากที่แสดงเท่านั้น และทำความสะอาดเครื่องฟ่นวัสดุอันตรายทุกครั้ง					
2.4 การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ปัจจัยการผลิต เมล็ดพันธุ์ ต้นพันธุ์มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดินไม่มีการปนเปื้อนจุลินทรีย์และสารเคมีที่ไม่ปลอดภัยต่อผลผลิต					
2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะเพื่อป้องกันการปนเปื้อน ซึ่งภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวต้องแยกออกจากภาชนะบรรจุวัสดุอันตราย					
2.6 การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา ใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตราย					

อื่น ๆ จากพื้นดิน					
ประเด็น	ระดับการได้รับการส่งเสริม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.7 บุคลากร ผู้ที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง ต้องมีการดูแล สุขลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิด การปนเปื้อนสู่ผลิตผล					
2.8 เอกสารการจดบันทึกข้อมูลและการตามสอบ ต้องบันทึกข้อมูลการปลูก การใช้วัตถุอันตรายทาง การเกษตร การบำรุงรักษา ปริมาณผลิตผล ราคาในการ จำหน่ายผลิตผล และผู้รับซื้อผลิตผลทุกครั้ง					
3. ด้านการสนับสนุน					
3.1 การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มี คุณภาพ					
3.2 การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น					
3.3 การสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการผลิต					
3.4 การสนับสนุนการวางแผนด้านการผลิตผัก					
3.5 การสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิตผัก					
3.6 การสนับสนุนให้เกษตรกรสร้างเครือข่ายผู้ผลิตผัก					
3.7 อื่น ๆ (ระบุ)					

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 ปัญหาการส่งเสริมแบบรายบุคคล					
1.1.1 ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการผลิตผัก					
1.1.2 เจ้าหน้าที่ขาดการติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง					
1.1.3 เกษตรกรไม่สะดวกเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่					
1.1.4 การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก					
1.1.5 อื่น ๆ (ระบุ)					
1.2 ปัญหาการส่งเสริมแบบกลุ่ม					
1.2.1 การอบรมการผลิตผักขาดความต่อเนื่อง					
1.2.2 เนื้อหาในการอบรมไม่ตรงตามความต้องการ					
1.2.3 ขาดการจัดทำแปลงเรียนรู้					
1.2.4 ขาดการศึกษาดูงานนอกสถานที่					
1.2.5 อื่น ๆ (ระบุ)					
1.3 ปัญหาการส่งเสริมแบบมวลชน					
1.3.1 ขาดเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการผลิตผัก					
1.3.2 ขาดแหล่งกระจายข่าวของชุมชน					
1.3.3 ขาดการส่งเสริมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ					
1.3.4 อื่น ๆ (ระบุ)					

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2. ปัญหาด้านความรู้					
2.1 เนื้อหาของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเข้าใจยาก					
2.2 ขาดความรู้ในการใช้วัสดุอันตรายทางการเกษตร					
2.3 ขาดความรู้ด้านการจดบันทึก					
2.4 อื่น ๆ (ระบุ)					
3. ปัญหาด้านการสนับสนุน					
3.1 ขาดการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
3.2 ขาดการสนับสนุนแหล่งเงินทุน					
3.3 ขาดการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งน้ำ เป็นต้น					
3.4 ขาดการสนับสนุนการรวมกลุ่มผู้ผลิตผัก					
3.5 ขาดการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตผัก					
3.6 อื่น ๆ (ระบุ)					

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. ข้อเสนอแนะด้านวิธีการส่งเสริม					
1.1 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบรายบุคคล					
1.1.1 เจ้าหน้าที่ควรติดตามให้คำแนะนำในการผลิตผักอย่างต่อเนื่อง					
1.1.2 เจ้าหน้าที่มีการบริการให้คำแนะนำผ่านช่องทาง Line เพื่อความสะดวกในการติดต่อ					
1.1.3 เจ้าหน้าที่ควรมีการส่งเสริมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ					
1.1.4 อื่น ๆ (ระบุ)					
1.2 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบกลุ่ม					
1.2.1 ควรมีการจัดอบรมการผลิตผักให้แก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ					
1.2.2 ควรสำรวจเรื่องที่เกษตรกรต้องการก่อนจัดอบรม					
1.2.3 ควรสนับสนุนให้มีการจัดทำแปลงเรียนรู้ในพื้นที่					
1.2.4 ควรจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่					
1.2.5 อื่น ๆ (ระบุ)					
1.3 ข้อเสนอแนะการส่งเสริมแบบมวลชน					
1.3.1 ควรจัดทำเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการผลิตผักให้เกษตรกร					
1.3.2 ควรสร้างเครื่องมือในการกระจายข่าวสารในชุมชนให้มีความพร้อมใช้งานอยู่เสมอ					

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.3.3 ควรมีการจัดนิทรรศการถ่ายทอดความรู้การผลิตผักในงานต่าง ๆ เช่น คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day)					
1.3.4 ควรเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Facebook Youtube เป็นต้น					
1.3.5 ควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตผักที่ทันสมัย					
1.3.6 อื่น ๆ (ระบุ)					
2. ข้อเสนอแนะด้านความรู้					
2.1 ควรส่งเสริมความรู้ในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้เกษตรกรรับรู้และเข้าใจ					
2.2 ควรส่งเสริมความรู้ในเรื่องการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
2.3 ควรส่งเสริมความรู้ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
2.4 ควรส่งเสริมการจดบันทึก การเก็บเอกสารหลักฐาน และการทำบัญชีให้แก่เกษตรกร					
2.5 อื่น ๆ (ระบุ)					
3. ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุน					
3.1 ควรสนับสนุนให้มีการเข้าถึงแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพและราคาถูก					
3.2 ควรมีการสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการผลิตผัก					

ประเด็น	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.3 ควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การสนับสนุนแหล่งน้ำ พันธุ์พืช					
3.4 ควรสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มของผู้ผลิตผัก					
3.5 ควรสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายของผู้ผลิตผัก					
3.6 ควรสนับสนุนให้มีการขอรับรองมาตรฐาน GAP					
3.7 อื่น ๆ (ระบุ)					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1.
2.

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

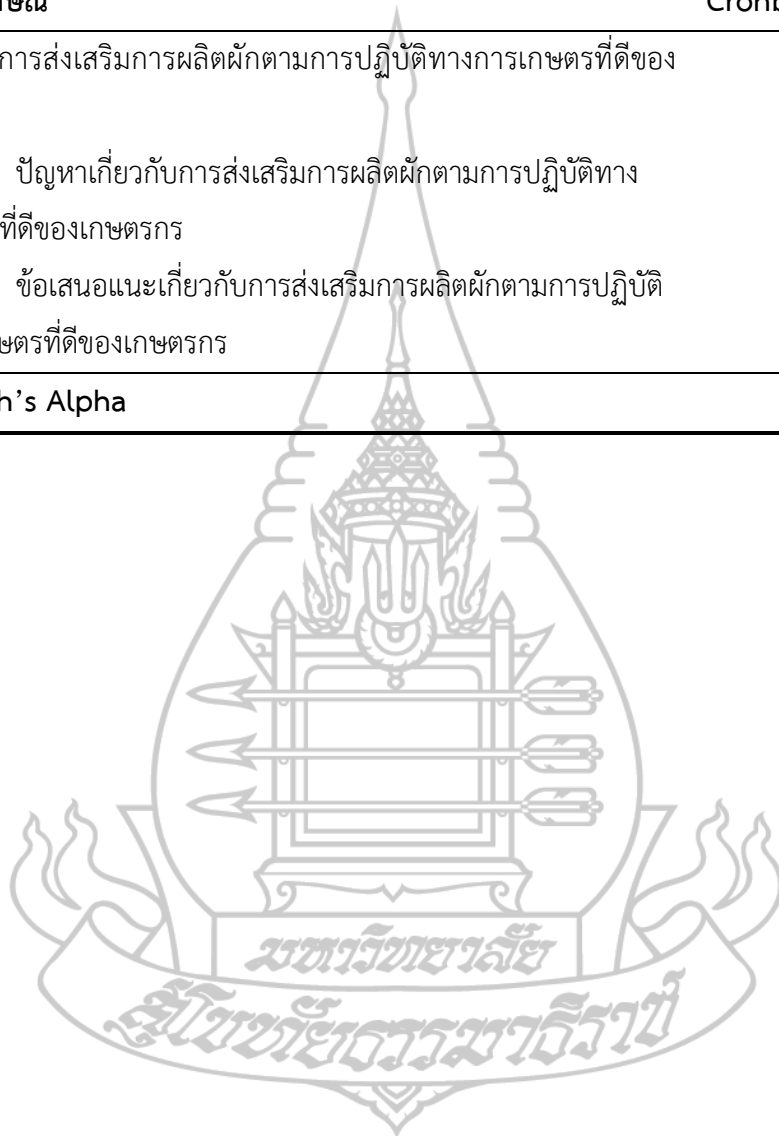

ภาคผนวก ข

คำสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์การส่งเสริมการผลิตผักตาม
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

แบบสัมภาษณ์	Cronbach's Alpha
ตอนที่ 4 การส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกร	0.874
ตอนที่ 5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกร	0.859
ตอนที่ 5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตผักตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	0.847
Cronbach's Alpha	0.860

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวศุภลักษณ์ ขวัญศรี
วัน เดือน ปี เกิด	20 กรกฎาคม 2538
สถานที่เกิด	อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2561
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

